

ÜLIÕPILASLEHT

„UGALA“ ERINUMBER.

10 XI. 1928

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel ilmus trükist:

Aino Kallas: „REIGI ÕPETAJA“. Soome keelest tõlkinud Friedebert Tuglas. 160 lk. Hing 2 kr., iluk. 2.50 s.

Soomes on saanud „REIGI ÕPETAJA“ kaks auhinda: valitsuse auhinna ja Soome Kirjand. Seltsi auhinna. Selle teose kohta lausub Inglise ajakiri Slavonic Review, Detsember 1927:

On raske kõnelda pr. Kalda raamatust ilma ülevoolava vaimustuseta. Ma ei tea millise seisukoha omab autor oma koduses, soome, kirjanduses, aga kui tema mõelduline talent on tavalisi nähteid Soomes, siis peaks soomlasile küll õnne soovima, et omavad kõige suurepärasema kirjanduse Euroopas. Käesolevas andes sisalduva kahe jutu väärtus on tõesti erakordne. Autoril pole mitte ainult meeldiv, kindel ja pinev jutustamisviis, vaid tal on ka tõeline traagikatunne ning inimese kirgede ja tegude põhielementide, mitte ebamääraste ja hajavate „elementaarsete“ loodusnähte, erakordne haaravus.

Pikemas jutustuses „Reigi õpetaja“, on sisukus ja täielisus, millel pole midagi lihavat ega lõtva, vaid mis on kõva kui Soomemaa graniidist luustik. Ei ole sündmatu esile tuua ühenduses pr. Kaldaga piibellikku võrdlust ega ole ka lubamatu tema poolt kui ta avatleb kõrvutama Reigi õpetajat Hiobiga. Jutustuse traagiline tuum on samast vallast . . .

D. S. Mirsky

Lektor Londoni Ülikoolis.

H. JAKO Uus riidekauplus

Kaubahoov nr. 15

Tartus

Telefon 665

soovitab
õiglaste hindadega

ainult kõrgeväärtuslikku riidekaupa

Üliõpilastele hinnaalandus

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Märkmeid korp! «Ugala» 15. aastapäeva puhul.

Tänavu pühitseb korp! „Ugala“ 10. novembril oma 15. aastapäeva. 15 a. on lühike aeg ja ei vääri selle tõttu erilist tähelepanu. Kuid et korp! „Ugala“ enese olemasolu ühte momenti tähendab Eesti akadeemilise noorsoo organiseeritud osa arenemisloos, seega üheks killuks on meie üldises kultuurloos, siis võiks vististi lubatav olla vähemalt Üliõpilaslehe veergudel tema juures pisut peatuda¹⁾. Kaovad ju kiiresti aastad, vahelduvad samati inimesed ja nendega koos vaibuvad minevikku, sagedasti ka unustusse, mitmesugused sündmustikud, mis mõnigi kord kaugele ulatuvate tagajärgedega, tekitades teinekord tahtmatu küsimuse, kuidas on võimalik see või teine nähtus, vast kogu praegune olukord. Peame enesele tunnistama: kõik nähtav on paljude tegurite tulemus.

Käesoleva sajandi alul valitsevad Tartus hoopis teistsugused olud, kui praegu. Tuhandete eesti üliõpilaste asemel on tuhanded

1) Olgugi et eelolevad read kiirelt viisatud ja ei prätendeeri täielikkusele.

Venemaa mitmesugusest rahvusest üliõpilasi suuremalt osalt ametlikkudes sinistes mundrites. Nende kõrval saksa üliõpilased, valdavas enamuses korporatsioonide liikmed, ja mõned sajad eesti üliõpilasi. Kõige suurem, vene pere tunneb end võõrana võõra rahva keskel, elab oma elu ja ei mõjuta nimetamisväärselt meie maa üliõpilasi. Esikohal ja tooniandjateks on saksa üliõpilased, tugeses ajalooliselt kujunenud saksa eesõigustele ja võimule. Eesti väiksearuuline ja omas algupäras veel väljarenemata, alles tekkimisajajärgus viibiv haritud seltskond näeb samuti saksa korporandis ülimalt üliõpilastüüpi. 1882. ja 1890. a. katses eesti korporatsiooni asutada, mis teatavasti fiaskoga lõppesid ja 1883. a. E Ü Si andsid, ei olnud hävitanud mõtet ükskord ometi oma korporatsiooni saada, et väärilisena saksa üliõpilaste kõrvale astuda. Sest kuigi ei hoolitud vene üliõpilastest ja arvati mõneltpoolt, et eesti üliõpilane ka ilma korporatsioonita võib täiuslikkuseni areneda, tunti ometi

varjatud nukrusega, et eesti üliõpilane saksa Chargierten-Conventi poolt tagasi lükati kui alaväärtusline. Füüsika tuntud seaduse põhjal kutsub iga surve välja vastava vastujõu ja nii sai ja jäi püsima tarve kord oma korporatsiooni saada.

Kui 1905. a. revolutsioon meie maal mitmed kitsendused kaotas, võimaldus ka eestlastele ammuigatsetud soovi täitmine. Üliõpilasorganisatsioonide ellukutsumine muutus kergemaks. Chargierten Convent kaotas oma õigused korporatsioonide asutamisel otsustavalt kaasa rääkida. Lõovad kohe hõõguma senises ainukeses üliõpilaskoonduses, mis vastu enese tahtmist pidi leppima seltsi kujuga, kaua hõõgunud sädemetest leegid, lõppedes seega, et seltsist eraldub üks rühm 1907. a., moodustades korporatsiooni „Fraternitas Estica“ ja teine rühm 1909. a. moodustades korp. „Sakala“. Pildi täiendamise huvides olgu nimetatud, et üliõpilaste erinemine ka teises sihis nähtavale tuleb, nimelt uue üliõpilaste seltsi „Ühenduse“

„Ugala“ pere ülesastumise päeval.

Ülemine rida (pahemalt paremale): Helmut Torrim, Jaan Kehrberg, Julius Prisko, Hans Karu, Richard Villems, Paul Ruus. Istuvad (teine rida): Jaak Kolkas, Adalbert Lübeck, vil! Alfred Ruus, Eduard Kärner, Aleksander Alver, Paul Kuusik. Ees: Andres Vaher, Eduard Kaar, Johannes Imelik, Anton Eilart, Viktor Krull, Johannes Öunap.

asutamise kaudu, mis varsti end pahempoolsena näitab.

Kuid seega ei ole otsimiste periood vabamates oludes veel lõppenud. Jättes kõrvale teiste organisatsioonide edaspidise arenemise, kui niisuguse, mis ei mahu käesoleva kirjutise raamidesse, pean vähe seisatama korpl „Fr! Estica“ juures.

Kuigi tema ilmumine on õieti kauase ootamise tulemuseks, oli asutamine vististi ometi kiiremalt sündinud, kui see vajalik selgete ja kindlate aadete püstitamiseks ja nende teostamisele asujate koosseisu kindlaks määramiseks. Ja nii tulebki mõneaastase kooselu järele nähtavale, et põhiküsimused, korporatsiooni liigete seas

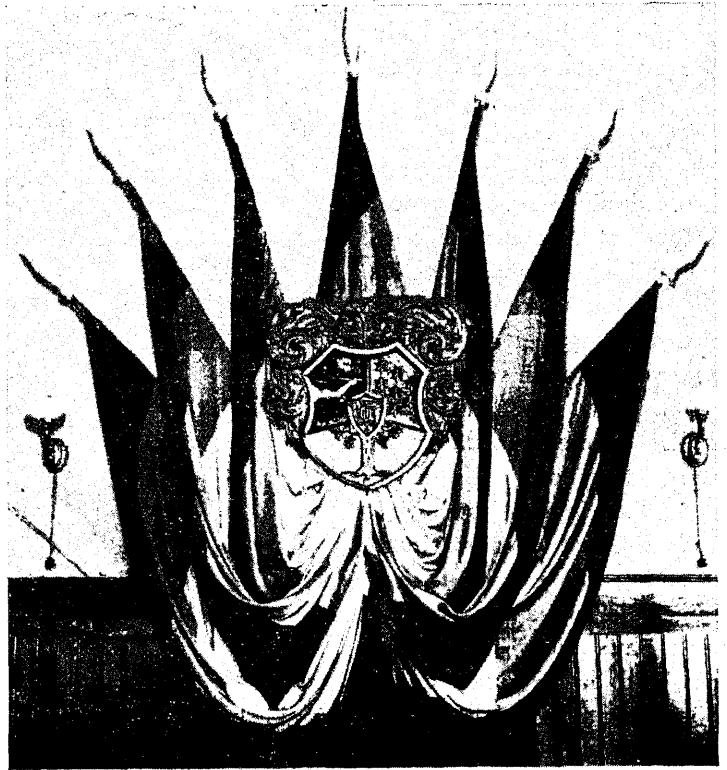
ühtlast tõlgitsemist ei leia. Tõusevad vaidlused rahvusliku vaimu ja alkoholiga liialduste pärast. Iga aastaga iseteadvamaks arenev seltskond annab korporatsioonile juure liikmeid, kes suuremal määral rahvuslikku eneseavaldust ja rahvuslikkudest ettevõtetest osavõtmist soovivad ja saksa buršidelt omandatud negatiivsemate eluavalduste energilisemat mahasurumist pooldavad. Omavahelised vaidlused neis küsimustes ei suuda korporatsiooni liikmeid ühisele platvormile välja viia ja lõpevad järsult ning radikaalselt seega, et viiendal aastapäeval 25. apr. 1912. a. (v. k.) 12 tegevliiget konventi jääb, 11 aga lahkuma peavad, suurem osa viimastest

väljaheitmise teel, nende seas ainuke järelejäänud tegevliige-asutaja A. Lübeck. Otsustavalt rääkisid kaasa vilistlased. Ametlikult kõlavad põhjused küll teisiti, kuid sisuliselt on lugu ometi nii.

Niisugune radikaalne lahendus viis äratav Tartus seltskonna tähelepanu. Avalik arvamine, vähemalt selles osas, mis Postimehe kaudu kuuldavale tuleb, ei pea otsustajate motiive rahvuslikkude huvide seisukohalt õigeks. Kostab selge poolehoid allajäänud poolele. Viimastega seltsivad soojalt varemalt „Fr! E!“ lahkunud adv. Alfred Ruus ja Leonhard Neumann. Nende ridadest tulevadki korporatsiooni „Ugala“ asutajad.

Niiviisi „Fr! E!“ väljasattunud rühmal tõuseb küsimus, mis edasi teha. Esimeseks otsuseks on esialgu mitte laiali minna, vaid kokkujäada. Kevade lõpp kulub avalikule poleemikale Fr! Estikaga, sügisel kestavad kaalutlemised tõusude ja mõõnadega edasi.

Mitmelt organisatsioonilt antakse mõista, et nende „uksed lahti on“. Kuid see mõte jäetakse kõrvale. Arvatakse, et mitmeaastase kokkukuuluvuse tagajärjel ei ole kerge teises õhkkonnas ja ümbruses kohaneda. Ei saada ka omaks võtta mõtet, mida sugereeriti mõne avaliku tegelase poolt, et jõudude killunemise pärast ei peaks kavatsena uue organisatsiooni loomist. Varsti selgus, et viimasest ei pääse mööda. Küll tuli kauem kaaluda, missugust kuju valida. Antagonism korporatsioonide ja seltside vahel oli olemas. Ajakirjandus oli seltside käes ja selle kaudu oli nüüd kuulda arvamisi rohkem korporatsioonide vastu kui poolt. Oli küllalt propagandat „ühe mütsi all“ hoidmise poolt, erinemise vastu. Otsustati viimaks korporatsiooni kasuks, eelistades viimase nõuet kindlama distsipliini ja seltskondliku kasvatusel järele, kuna põhimõtete sõnastustes ju suuri lahkuminekuid ei olnud ei olevate korporatsioonide ei seltside vahel. Usuti, et kui tuum hea, siis ei või ka välismürgid kahjuks tulla, nagu nimigi meest ei riku. Ka tuli tõsiselt võtta küsimust, kas sünnib ja kas suudetakse asutada ning üleval pidada uut organisatsiooni ilma vilistlasteta. Olid ju senised organisatsioonid asutatud mingi vilistlaste rühma kaasaaitamisel või koguni õhutusel. Saadi sellest ometi üle noorusele omase entusiasmiga. Võeti omaks mõte: aita ise ennast! Arvati, et tulevik annab peagi otsuse. Kui ettevõtte kergel käel liikuma pandud,

«Ugala» Vapp.

siis kaob ta varsti ja katki ei ole midagi; kui tal aluseks aga elulised nõuded, siis püsib ta. Nähtavasti pole asutajad selles mõttes eksinud. Kõige kauemini tuleb asutajatel peatuda alkoholi küsimuse juures, sest on nende seas liikmeid täiskarsklastest kuni põhimõttelikkude alkoholi tarvitajateni. Kuid ka siin leitakse lahendustee: alkohol konvendi ruumidest välja! Tarvitagu kes tahab vastavates lokaalides.

Korporatsiooni nime ja värvide küsimustest saadakse kergesti üle. Mõlemate kohta on asutajatel ilma suuremate vaieldusteta ühine seisukoht, et need võimalikult eestipärased peaksid olema. Mitmete ettepanekute seast võidab enamuse Läti Hindriku kroonikast võetud „Ugala“. Värvideks soovitakse kõige enam sinimustvalget, kuid et neid, kui „Viro-

nia“ ja Fr! „Viliensise“ pärandust, EÜS omaks pidas ning polnud lootud, et ta nõusolekut annab nende tarvitamiseks, mööda minnes EÜS:ist aga sündsaks ei peetud neid värve tarvitusele võtta, muudeti nende kombinatsioon ja saadi sedaviisi enesele must-sini-valge lipp. On huvitav ära märkida, et veel Eesti iseseisvuse ajal olen riiklistel pühadel rahvusliku lipuna must-sini-valget mõnel juhul majadel väljapanduna näinud. Ka põhikirjas tahetakse eesti elemendile rohkem ruumi anda ja võetakse selles mõttes sisse punkt, et korporatsiooni liigeteks võivad olla ainult eestlased. Niisugust nõuet ei sisaldanud ükski seni olevatest eesti organisatsioonidest Tartus.

Kui kõik eelkaalutlused ja ettevalmistused tehtud, antakse

põhikiri ülikooli valitsuse kaudu ministleriumie kinnitamiseks. Kuid see laseb end kaua oodata. Tuleb mitu sõitu teha nii Riiga õppekonna kuraatori kui Petrogradi ministri juure. Viimaks saadakse ootamatalt ja lepatakse kinnitamisega kuraatori poolt, olgugi et kavatsusi oli isegi keisri kinnitust nõutada selles usus, et siis kohalikkudel mõjuvõimudel nii kerge ei ole mingil puhul korporatsiooni sulgeda.

28. okt. (10. nov.) 1913. a. tõmmatakse esimest korda mustsini-valge kõrgesse lipumasti Pihkva tn. 20 ja üksteist meest vannuvad truudust korporatsiooni põhimõtetele, mis räägivad tõsisest isamaa ja rahva armastusest, mis peaks avalduma mitte üksi sõnades vaid ka tegudes, aususest, töötahtest, südameharidusest, sõprusest, kainest ja kõlblisest eluviisist ja vastastikusest kasvatusest ja toetusest neis mõtetes.

Kui asutamiskasused mööda olid, tuli näidata seltskonnale positiivse tööga, et asutamine õigustatud oli. Selleks pakkus juhust järgmine semester, kui päevakorraks jõudis traditsioonilise peo korraldamine E. Rahva Muuseumi heaks, mis üliõpilasorganisatsioonide ühisele korraldamisele kuulus. Kui toimkonna etteotsa valitud EÜS:i esindaja end varsti lahti ütles, võis oodata „Ugala“ esindaja valimist, mis ka teostus. Ehkki konvendi koosseis veel väike oli, koosnedes 8 värvikandjast ja 13 lihtliikmest (vahepeal oli kaks meest ülikooli lõpetanud), ja harilikult pearaskus peo toimkonna juhtija organisatsiooni peale langeb, võeti valimine mehhiselt vastu. Ksv! J. Priskol läks korda laialdast toetust ja usaldust võttes ligi sada tegelast kokku tõmmata „Murueide tütre“ flavastamiseks, mis nii hästi õnnestus, et õhtul korrata tuli. Vai-

Hans Karu

Korp-i koosolekute sordiin, eraelus karuohakate direktor ja elavate tütarlaste piinaja surnud keeltega.

mustuse hoos sõideti isegi Tallinna selleks tellitud erarongil, mille hankimiseks isiklikult kolmes ministeeriumis tuli käia, makseti see juba ette kinni, makseti ka Estoniale teatri õhtu kinni, et kahte päeva kõrvuti saada ja jäeti kõige selle järele veel üle 1000 rbl. Muuseumile sissetulekuna. Ei ole enim ei ka hiljem sarnases ulatuses muuseumi pidu olnud. Tegelased mäletavad seda semestrit aga vist kogu eluaja kui ühte rõõmsamat momenti. Ka aitas see ettevõtte rohkesti kaasa vastastikusele lähemisele organisatsioonide vahel.

Kuid järgmine semester toob hoogsalt alanud arenemisele pöörde, kuna suvel 1914. a. lahti puhkes suur ilmasõda. Mitmed ksv! ksv! peavad sõtta minema, mitmed ei saa jätkata oma studiumi ainelistel põhjustel. Lahkuvad mõned mitmesugustel põhjustel korporatsioonist. Ka keelatakse valitsuse poolt värvikand-

mine. Ometi ei jää konvendi tegevus esialgu mitte veel soiku. Tuleb uusi liikmeid juure. Tuleb ka uusi ettevõtteid.

Nii leiame korp! „Ugala“ Eesti korporatsioonide liidu asutajate hulgas 1915. a. märtsikuul, kus ühinesid peale Tartu 3 korporatsiooni ka „Vironia“ Riist ja „Rotalia“ Petrogradist. Samati võtab „Ugala“ osa ülevenemaalisest eesti üliõpilaste organiseerimisest juba 1913. a. algusest saadik ning tema liige esindab korporatsioonide rühma Üliõpilaste Lehe juures kolme semestri vältel 1914—15¹).

1915. a. sügis toob üliõpilaste perre uue mure kavatsetava ülikooli evakueerimise pärast. Seekord tõmmatakse aktsiooni kõigest rahvustest üliõpilased, isegi venelased. Püütakse teha mis võimalik, et ülikooli evakueerimist ära hoida. Kolmeliikmelises komisjonis, mis nõupidamiste tulemuste täitmiseks valitakse, leiame ka korp! „Ugala“ esindaja.

Järgnevad aastad teevad aga võimatuks igasuguse laialdasema tegevuse.

Uuesti tegutseb korp! Ugala üldistes ettevõtetes kaasa, kui 1917. a. revolutsiooni tagajärjel selleks võimalusi avaneb, nii eesti üliõpilaskonna esimese kongressi ja hiljem miilitsa ja enesekaitse korraldamise juures. Iseäranis elavalt on kaasahaaratud ksv! Herbert Rägo, unustades tarviliku ettevaatuse ja tiisikushaige keha, ning variseb varakult hauda.

Saksa okkupatsiooni aegu, kui ülikooli saksastamine algab, leiame jälle korp! „Ugala“ nende seas, kes ägedalt kaitsevad mõtet,

1) Ka võtab „Ugala“ liige vastu kallalekippumised, mis Ü. L. veergudel lahti puhkevad seltside poolt korporatsioonide vastu ja pareerib neid seni, kui seltsi liige tunnistama peab, et oma head ja vead mõlemal.

et saksa ülikooli ei tule astuda. Ka on „Ugala“ esindaja ksv! Viktor Krull organisatsioonide asemikkude juhatusel liige. Siis vaibub elu kuni novembrini, kus päevakorrale kerkib vajadus kodu kaitsta juba relvadega.

Korp! „Ugala“ on esimestest, kes oma liikmetele teeb sunduslikuks rahvaväkke astumise, äraootamata mobilisatsiooni käsku, ning eelistanes teenistust liinil. Ja detsembri esimesel poolel, kui esimesed roodud Tartust vaenlase vastu välja marsivad, on suurem osa Tartus viibivatest „Ugala“ tegevliigetest nende ridades. Sõjaohvrina kaotab korporatsioon õnneks ainult kaks meest, nimelt ksv! Karl Kurvitsa, arstiteaduse vanemalt kursuselt, kes soomusrongi dessantsalgas teenis, ja ksv! Hans Ostrati, kes maakuulajana langeb. Peale nende saavad mitmed haavata.

Sõja lõppedes algab uus elu Tartus. Üliõpilaskonna kasvades tuleb „Ugalale“ rohkesti uusi liikmeid juure. Kuid samal ajal lõpetavad paljud vanemad ksv! ksv! esimesel võimalusel ülikooli. Tulevad tagasi mitmed ksv! ksv!, kes pikemat aega Tartust eemal

olnud. See asjaolu toob esialgu võnkumisi nooremate ja vanemate liigete kokkukasvamise loomuliku protsessi. Kuid sellest saadakse üle. Ka tuleb paratamatult päevakorrale küsimus, missugustele ülesannetele tuleb uutest oludes pearaskus panna. Sest kui enne vabadussõda peaaeteks oli jõukohane tegevus kohe üliõpilasaastatega algades isamaa ja oma rahva kasuks, mis teha nüüd, kui endiste seltskonna tegelaste asemele on asetatud riikline aparatuur. Seatakse uueks tähtsaks võimalikult mitmekülgne ja omaerialal põhjalik ettevalmistus tulevaseks tegevuseks vilistlas põlves, jälgides hoolega kaasaegset elu. Siseelus toob suurema muudatuse 1921. a. otsus alkoholi lubada konvendi ruumidesse, kus juures loa ulatus määratakse iga semestri alul kindlaks. Sellega jääb võimalus kas pikemaks või lühemaks ajaks alkoholi ka hoopis välja tõsta. Võiks vast nimetada, et „Ugala“ algatusel kututakse ellu 1923. a. ka EKL laulukoor, mis aga hiljem mitmesugustel põhjustel ometi kaob.

Tagasi vaadates möödunud ajale ei saa salata, et on olnud puu-

dusi, on tehtud vigu. Kuid kui küsida, kas on korp! „Ugala“ tõestanud asutajate poolt hellitatud lootusi, siis ei saa vististi vastamata jätta jaatavalt, kuigi määrakohta võib olla lahkavamisi. Iga tahes on ta ellu saatnud rea mehi, esialgu vastavalt oma koosseisule arste, kes mitte härrasmehelikult pole suhtunud oma ümbrusesse, siis kirikuõpetajaid, kes vististi edumeelsemate seas tuntud, hiljem juriste, kellest mitmed kohtu tegelasteks vastu võetud, mõned omavalitsusasutustes või riigikogus oma noorusest hoolimata siiski positiivse tööga end juba näidanud. Ei või mitte unustada, et non facile emergunt, kellel seljatagune puudub, rääkimata onupoja politikast, „Ugala“ aga asutamisest saadik on omal käel pidanud enesele tee rajama.

Korporatsioon „Ugala“ liikmed ei tohi aga ka unustada, et mitte asjata pole nende vappi võetud tugev tamm ja vägev käsi, varustatud odaga — tugeva tammena seista oma tõekspidamiste eest, olgugi ükski, ja vägeval käel vastu panna kõigile kallaletungidele ja raskustele, siis saavutatakse võit!

H. Karu.

ORUS.

Olaf Roodi jutustus Vabadussõjast.
Katkend.

Puude alt nad mööda mäe külge nüüd liuglevad maakuulajaina kolmekesi alla orgu, jaama taha, kõige ees üliõp. Ostar. Rein seisatub aeg-ajalt, kuulatab, vaatab ringi, laskub siis jälle istukile, et libiseda põõsastesse. Ostar läheb otsekui joobnuna: tema silmad seletavad vaid puud ja põõsaid enese kõrval ja lumehangi oru kaldal ja põhjas. Nagu läbi udu joonestuvad talle taeva poole kerkivad hõbedased võõdid. Need on Petseri talvise mägimaastiku tipud.

— Ettevaatust, ettevaatust! Üksikalt puude varjus! Ega sa pime ole, Ostar! Näed — punane!

— Keegi kihutab jah ratsal jaama poole, pomiseb Kang, kápakile edasi roomates. Võtame ta ära!

Kang laskub põlvele, seab püssi palge ja enne kui teda kaaslased suudavad hoiatada, läbibistab hommiku karget õhku terav raksatus. Teelt veereb oru teiselt küljelt alla mees ja hobune. Viimane rabeleb lumes ja, vabanedes ratsanikust, teeb meeletuid katseid jalule tõusmiseks. See õnnestund ja tagasi teele pääsend loom kihutab tulnud teed tagasi.

Trahh! kajab eemalt kahurpauk ja jaama kõrvale üle raudtee teisele poole langeb laeng.

Jaamahoonest jookseb välja salk venelasi.

— Põõsa taha, põõsa taha, poisid! hüüab Kang, lisab aga kohe juure: Soomusrongi dessant tuleb! Ahelik! Näete!

— Rühm — tuld! kamandab Rein, ja püssid pauguvad teineteise järele, ning siis jälle ja uuesti.

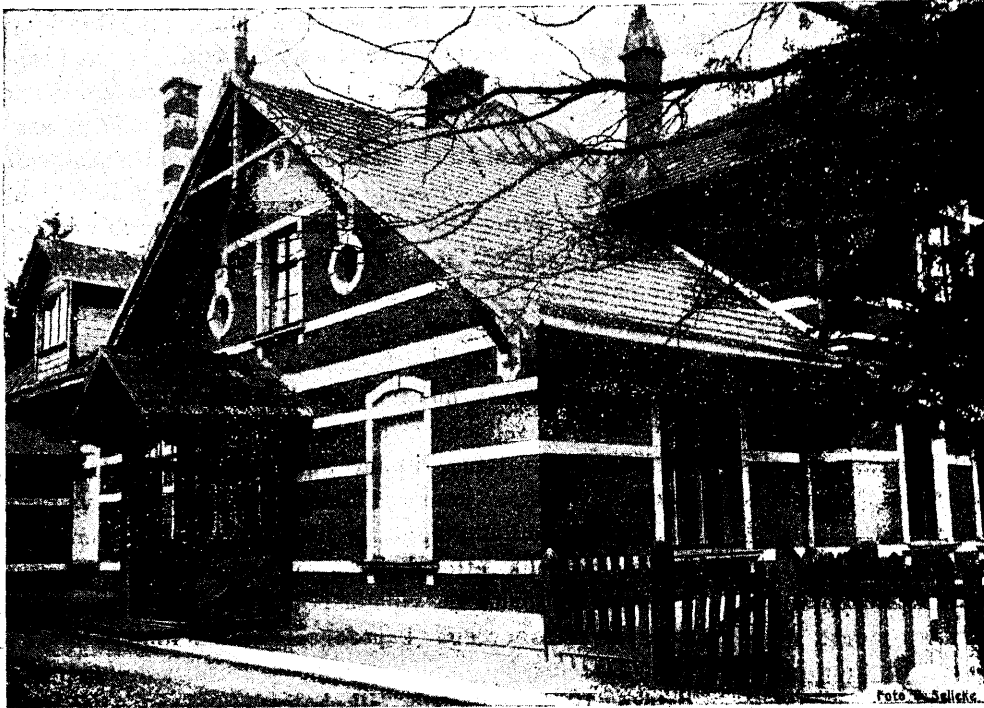
Nad on üsna jaama juures, vaenlase seljataga.

Trahh! Trahh! tulistab kahur. Venelaste salga lähedale prantsatab tumeda visinaga rauakildude sadu. Eemal on kuulda eestikeelset komandot.

Trahh! Trahh!

Sügavad augud tekitavad lumme. Teeras kraabib maakamara palet, kiskudes juurteni välja selle habemetüükaid — põõsaid ja puud.

Segadusse viidud venelased jooksevad jaamaesisel ja selle taga. Neid piiratakse, see on selge: raudtee äärt mööda läheneb ahelik, külje pääl aga vilksatavad teiste vaenlaste kujud, kes

«Ugala» praegune asukoht Tähe tn. 40.

kiirelt ja vahetpidamatult külvavad tina. Klirinal purunevad klaasid.

— Jookseme, jookseme põõsaste vahet, tekitades muljet, nagu oleks meid palju! kisendab Ostar.

Ta kargab maast üles, jookseb sammu paar edasi ja laskub jälle põõsa taha, et varjata end hetkeks ja laadida ning tühendada püssi.

— Rohkem külma verd ja rahu! pomiseb Rein.

— Juba põgenevad! karjub Ostar mingis taltsutamatus ekstaasis: muidu pikaldane ja aeglane noormees on lahinguvaimustusse sattund.

Rein ja Kang jätkavad laskmist. Nende püssirauad on juba tulised ja nad ei pane alul tähelegi, et kolmas kaaslane on jälle karand jalule, joostes otse edasi läbi põlvini ulatava lume.

Äkki märkab Rein midagi.

— Tagasi, Ostar!

— Nüüd jookseb kätte, kurivaim, kogeleb Kang. — Poiss meeletu otsib suitsu surma!

— Elagu 3. rood! kajab Ostari poolt.

Rein ja Kang on nüüd lakand laskmasti, keeletuina vaadates jaamahoone poole, millest Ostar veel vaevalt viiekümne sammu kaugusel.

— Rühm! Tuld! kuuludub venekeelne hüüatus.

Mõnestkümnest venelasest* kes ärevuses otsind kaitset jaamahoone taga kastide varjus, sirutuvadki mõned püssiotsad vastu. Sähvatab paar lühikest suitsujuga . . .

Ostar seisatub ja langetab püssi.

Rein vaatab ja katab kasuka varukaga silmad. Vihasena haarab siis jälle padruneid.

Trahh! kajab samal ajal šrapnelli prahvatus, ja peent lund paisatakse talle silmi. Lumi on alul valge, siis roosa, värvudes lõppeks tema silmis tumepunaseks.

— Kang! Kang! . . .

Rein tunneb kibedat valu õlas ja tema sõrmed vabastavad püssiluku.

— Kurat, oma kahur! ragistab Kang hambaid ning kargab üles, et Reinu aidata.

Jaama poolt vihisevad kuulid. Ta sukeldub lumes, vaarub siis ja langeb järsku kokku.

— Jumalaga . . . vennas.

Ta on laskund otse Reinu kõrvale. Rein liigutab end, avab silmad ja tõstab pea. Hoolimata valust, mida sünnitab õlg, ta katsub tõusta jalule.

— Noh, mis on? Mis on Kang?

— Venelased . . . põgenevad . . . Aga . . . minuga on kõik . . . otsas. . .

— Kang!

Reinu värisevad sõrmed libisevad üle Kangi juuste.

Lõpp! Oli kaks kaaslast, murdmatu Raud ja raudne Kang, nüüd aga . . . Metsiku pilguga vaatab Rein enese ümber. Pikkamisi selguvad jaamahoone, kontuurid ja siis talle näib, et mööda raudteed joostes lähenevad — eestlased. Ees mõnekümne sammu kaugusel, lebab Ostar.

Rein hakkab roomama tema poole. Lõppeks on kaaslase saapast kinni haaranud.

— Ostar! Ostar! Elad sa veel? No miks sa ei vasta! Mina olen — oma mees . . .

Ta roomab Ostarile ligemale. Valged juuksed, suu poolenisti avatud.

— Kas elad, vellekene? Kas on väga valus?

Ants Ostar avab silmad ning vaatleb sõpra kurvalt.

— Siin . . . on . . . valus . . .

— Kus on valu? Vasta! Kuuled! . . . Kas tead, kus sa oled?

Raskestihaavatu veel kord vaatab üles — külma, soojuseta taeva poole.

— Orus, arvab Rein kuulvat.

Ja siis vaikib noor sõdur-üliõpilane ega vasta enam ühelegi küsimusele.

Romaanist „Reamees Raud.“ „Raeveski Rein.“ 2 köide.

Olaf Rood.

Ke' om pantu orjama . . .

Paul Birkenthal — „Ugala“ teistkordne vallavanem ja Aegna saare komandandi abi vend.

Joh. Imelik — arst, representeerib omas isikus vilistlaskogu.

Ado Treufeldt — duce tudengkonnas ja kaitseliidus, kuuldavasti ka stud. theol. Pikemat aega kuldrebane. Ülikoolis viibimise aja kohta lähevad ajaloolaste arvamised lahku.

«Ugala» osavõtt vabadussõjast.

Eesti vabadussõja eellood on kõigile vististi küllalt tuttavad.

Ainukeseks pääseteeks jäi meil pärast lagastavat Saksa okupatsiooni kaitsta end viimse hingetõmbuseni. Siin oli aga tõsiste raskustega tegemist, sest eeskätt puudusid relvad. Sakslased olid laiali ajanud meie rahvuslikud väeosad ja võtnud neilt relvad, nagu ka kõigilt kodanikelt. Tuli ise hakata organiseerima üksusi ja hankida neile ka relvad, loomulikult pöranda all, suures saladuses.

Seisukorra tõsidust mõistis väga selgelt puhtrahvuslik korporatsioon „Ugala“. Kutsuti kokku 12. novembril 1918 a. üldine liikmete koosolek, kus kaaluti küsimust igast küljest ja lõpuks otsustati

täies koosseisus vabatahtlikult, enne üldise mobilisatsiooni välja kuulutamist, Eesti kaitsevärke astuda ja osa võtta sõjategevusest eesrinnal, kuigi paljudel oleks võimalik olnud töötada oma erialal ka seljatagustes asutustes, näiteks arstidel, arstiteaduse üliõpilastel jne. Meil oli tähtsam Eesti iseseisvuse kaitsemine ja selle tõttu ka sarnane ühemeelne otsus. Peale selle oli aga igal kaasvõitlejal veel moraalseks kohuseks õhutada seda seisukohta ka laiemates rahvakihtides, eriti üliõpilaskonnas ja õppivas noorsoos, kaasaaidates löök-salkade organiseerimisel jne.

See mõte ja tahe andis teistlegi hoogu, sest juba 17. novembril 1918 a., s. o. viis päeva hiljem,

asutati esimene kooliõpilastest koosnev löök-salk Tartu kommerts-koolis ja mõni päev hiljem ka Treffneri gümnaasiumis, millised avalikult välja astusid 30. novembril 1918 a. Loomulikult kuulusid nimetatud salgad alguses kaitseliidu juurde ja nimelt ltn. Kuperjanovi alla, kuid hiljem võrsus neist Tartu kooliõpilaste pataljon, milline teatavasti edukalt tegutses vabadussõjas. Pataljonist on praegusenigi mälestus jäänud, nimelt tegutseb praegu kaitseliidus Tartu maleva juures kooliõpilaste pataljoni järeltulijana Tartu õppurmalevkond oma sõjaaegse ülema (Evald Mägi — Erin. toim. märkus) juhatusel.

Nagu tähendasin, tehti korpo-

Corde et Carmine — unus populus.

Korp. „Ugalale“ 15 a. hällipäevaks.

Helsingi ülikooli aulas istudes vaatesin pikemat aega seinamaale, mis ehtisid aulat. Maalid kujutasid elurõõmsat noorsugu temale omases päikesepaistelises meeleolus. Ja allkirjana lugesin: „Corde et carmine — unus populus.“ See on: õitseja hõiska, ilutse ja tunne end noorena, aga kõige selle juures olgu su süda temas leiduva armastusega ja su laululuuga temas kuuldavale tulevate igatsuste ja soovidega pühendatud su rahvale. Südame ja suuga avaldagem ühist rahvast, kuigi muidu ükskõik kui lahkuminevad oleksid meie isiklikud vaated ja tõekspidamised.

Arvan selle väikese võrdluspildiga tohiks teatud määral ära öeldud olla, mis korp. „Ugala“ osa peaks olema Tartu üliõpilasorganisatsioonide mitmekesises peres: sõbralikus koos-

elus südameid sütitada rahvustundele ja rahva paremale tulevikule ning noorusele omase eluavalduse, laulu igatsushelide kaudu seda kuuldavale tuua. Aastal 1913 ulatasime vennalikult käe üksteisele, et ausate püüetega astuda teiste kõrvale akadeemilises peres. Eesti rahvuslikku lippu üle kõlge pidades ei suudetud sini-musivalgest trikoloorist loobuda. Et aga rahvuslikud värvid Fraternitas Villiensise pärandusena E. Ü. S-i hoitavateks olid, siis pandi lehvima sisuliselt sama, ainult kombinatsioonilt teine lipp, nimelt must-sini-valge.

Lehvigu ta auks ja iluks isamaale. Ja vabade meestena tema all sammudes tunnistagu tema ümber koonduvad arvukad pere alati: „Corde et carmine — unus populus!“

Paulus Benedictus.

ratsioon „Ugalas“ sõjaväkke astumise otsus 12. novembril 1918 a. Hiljem, nimelt 26. novembril 1918 a., kutsuti kokku kõigi üliõpilasorganisatsioonide asemikkude kogu, kus vastu võeti järgmine otsus: „A. K., äratundes silmapilgu tõsidust ja hädaohtu, mis ähvardamas meie noort vabadust, otsustas oma istumisel 26. novembril 1918 a. kõiki üliõpilasi üles kutsuda vabatahtlikult astuma rahvaväkke, üksikuile organisatsioonidele vabaks jättes kohustada omi liikmeid sisse astuma. A. K. loodab, et ükski vaba üliõpilane, kellel meie vabariigi saatus kallis, ei unusta oma püha kohustust kodumaa ja enese vastu“. Asemikkude kogu koosolekule järgnes 27. novembril üldine üliõpilaskoosolek, kus ühel häälrel otsustati, et kõigil üliõpilasil tuleb viibimata astuda rahvaväkke veel enne sundusliku mobilisatsiooni väljakuulutamist. Ühtlasi peeti tarvilikuks korraldada agitatsiooni riigi seisukorra selgituseks, nagu näit. riigi sise- ja välise julgeoleku, rahalise seisukorra ja rahvaväe majandusliku varustuse alal.

Et korporatsioon „Ugalal“ juba sarnane põhimõtteline otsus oli olemas, siis ei viivitanud ta silmapilkugi seda otsust ka täitmast. Korporatsiooni liikmetele tehti viibimata kaitseväkke astumine sunduslikuks ühes lisandusega, et korporatsioon „Ugala“ liikmed lähivad tulelõuile ning löögiosadesse, aga ei otsi varjulisi kohti seljatagustes asutustes. Tolleaegne korporatsiooni koosseis ei olnud mitte suur. Koosseisu kuulus 8 vilistlast, 5 üliõpilasvilistlast, 22 tegevliiget ja 22 lihtliiget, seega kokku 57. Nendest 57-st liikmest astusid vabatahtlikult kaitseväge teenistusse 54 liiget järgmiselt: 8 vilistlast, 5 üliõpilasvilistlast, 20 tegevliiget ja 21 lihtliiget. See-

ga umbes 95% tervest koosseisust. Nagu siit näha jäid kõrvale ainult 3 kaasvõitlejat ja neistki üks tervislikel põhjusil, jäädes siiski kliiniku juurde töötama, teine tegevliige oli kooliõpetajaks, kolmas — lihtliige — viibis Venemaal. Igatahes võime julgesti öelda, et „Ugala võttis omas täies koosseisus vabadussõjast osa.

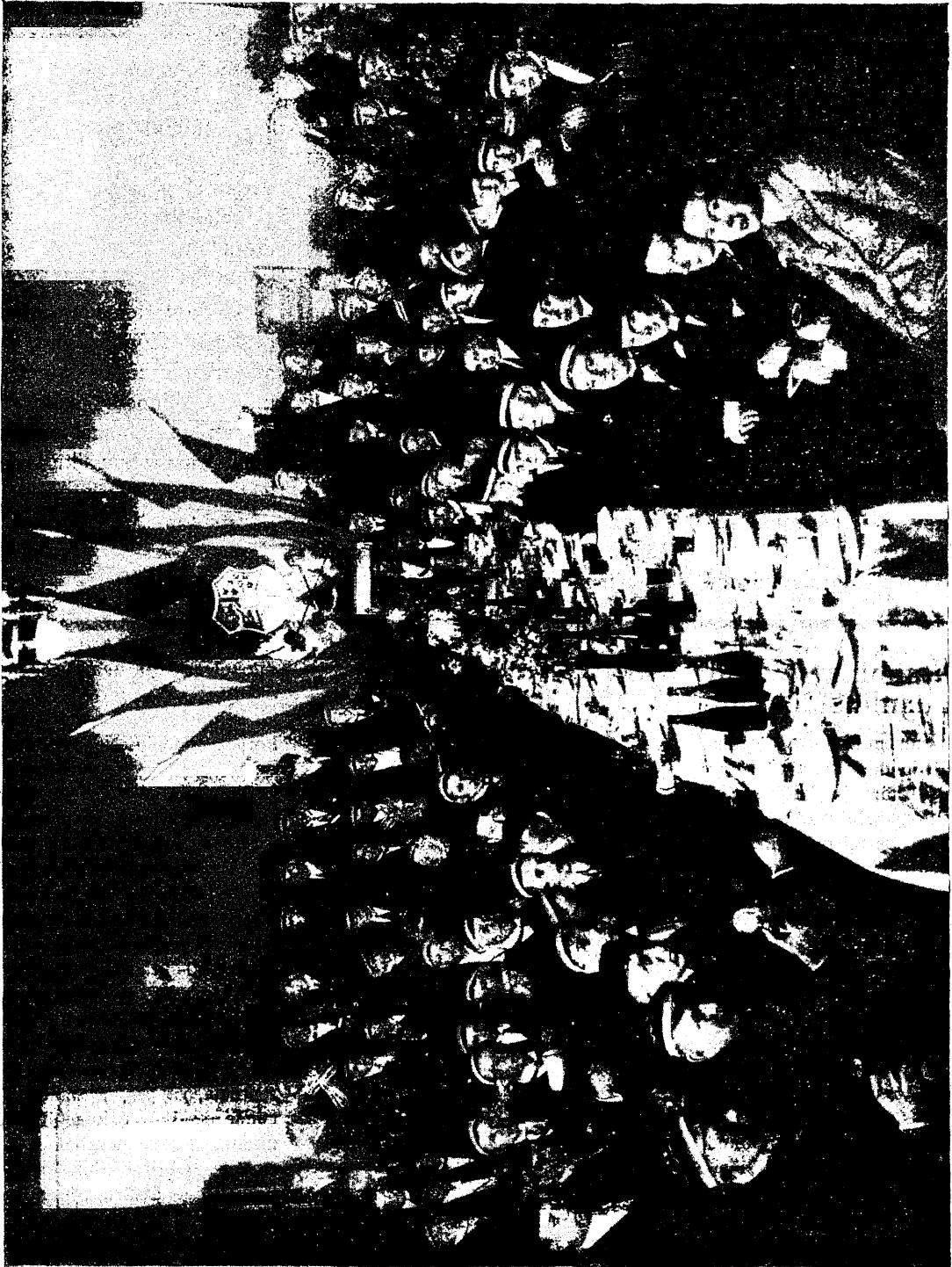
Kui juba sunduslik mobilisatsioon oli välja kuulutatud, tegi A. K. uue otsuse: „Asemikkude kogus esitatud organisatsioonid on sellekohase konventide otsuse põhjal kohustanud omi liikmeid vabatahtlikult astuma rahvaväkke. Väljaspool Tartut viibivad ksv. ksv. ilmugu otsekohes oma äranägemise järele kas Tartu ehk lähemasse vastuvõtmise komisjoni. Väkke astumise kohustusest võivad vabastatud saada ainult need juba välja kuulutatud sundusliku mobilisatsiooni mittekuuluvad ksv. ksv., kes tähtsamates riigi-, omavalitsuse- ehk ühiskondlike asutuste teenistuses, kui need asutused nende paigalejäämist pea-

vad tingimata tarvilikuks.“ Viimaste hulka kuulus see üks „Ugala“ liige, kes oli kooliõpetajaks.

Et need otsused mitte paberile ei jäänud kogu organiseeritud üliõpilaskonnas, seda tõendab meile selgelt vabadussõja ajalugu. Sellest teame, et eriti just noored, nii üliõpilased kui kooliõpilased, juhitud üliõpilasilt, suurt osa mängisid vaenlase sissetungi tagasitõrjumisel, astudes esimestena temale vastu. Seljataguses kuuldus tihti küsitavat: „Kas suudame üldse vastu panna ja kui kauaks jätkub meie jõud?“ Kuid üli- ja kooliõpilased näitasid, et eestlane suudab palju kui ta ainult tahab.

Iga võitlus nõuab ohvreid. Peagi saabus korporatsioon „Ugalale“ kurb teade: 4. veebruaril 1919 a. on Petseri lagendikul langenud ksv. Hans Ostrat. Ning 19. märtsil tabab ka ksv. Karl Kurvitsa Orava mõisa all vaenlase surmav kuul.

Kuid kurvad, ülarasked kaotused ei kohuta teisi võitlejaid.

Omavaheline koosviibimine Ugala 10. aastapäeva puhul 10. XI. 1925. a. konvendi korteris.

Nad ammutavad ohvritelt nagu uut hoogu, et kätte tasuda sõprade surma.

Korporatsioon „Ugala“ liikmetest langesid vabadussõjas: tegevliige Karl Kurvits, IV kursuse medicus, reamees soomusrongi lööksalgas, ja lihtliige Hans Ostrat, 2. jalaväe rügemendi reamees. Haavata said: Andres Vaher, Eduard Kurvits, Evald Mägi ja Johannes Tulf; Vabadusristid said: Karl Kerberg, Peeter Varik, Evald Mägi, Andres Leppik, Georg Leets, ja Jüri Ungerson.

Sõjapäevil viibis Tartus harva mõni üksik ksv., sellepärast ei võinud korporatsiooni elust juttugi olla. Elu avaldus ainult üksikutes koosolekutes neil harvadel juhusel, kui ksv. ksv. suuremal arvul Tartu juhtus.

Intensiivsemaks muutus korpo-

siooni elu alles 1919 a. sügisel, mil Eesti ülikool avati. Kuigi paljud kaasvõitlejad olid seotud kaitseväge teenistusega, läheb siiski üksikutel korda ülikooli pääseda, et oma katkestatud tööd jätkata.

Tung ülikooli on suur ja sellega ka suur juurevool organisatsioonidesse. 1918 a. oli korporatsioon „Ugala“ 57 liiget, 1920 a. I semestril alul 64, ja 1920 a. I semestri lõpul juba 100 liiget. Praegune liikmete arv ulatab 150 peale.

Nüüd on rahupäevad kestnud mõnda aastat. Hulk vabadussõjulasi on lõpetanud ülikooli töö ning asunud rahva keskele oma kutse alal.

Seda teame aga igal sammul, et vabadus, mis kätte võidetud nii suurte ohvritega, peab seisma jääma. Korporatsioon „Ugala“ on siingi ustavaks jäänud oma

endisele seisukohale ja kohustab ka praegu omi liikmeid osa võtma meie riigi vabatahtlikust kaitseorganisatsioonist — kaitseliidust, et seal täiendada ja värskendada omi kogemusi riigikaitse alal, ning kaasa tömmata nooremat põlve. Kuid „Ugala“ sihiks ei ole mitte ükski isiklikult osa võtta riigikaitsetööst, vaid ka seda mõtet süvendada rahva keskel. Nii mitmedki „Ugala“ liikmed tegutsevad kaitseliidus vastutavatel ja juhtivatel kohtadel.

Kokkuvõttes võime tunnustada, et Eesti üliõpilaskond, eriti organiseeritud üliõpilaskond, täielikult mõistis hinnata selle ajaloolise silmapilgu tähtsust ning täitis us tavalt oma rahvusliku kohuse. Sellest suurest ülesandest täitis korporatsioon „Ugala“ oma osa esirinnas.

Evald Mägi,
stud. chem.

Värvide kombinatsioonid üliõpilasmütsidel.

Üldiseks akadeemiliseks välismärgiks võeti meil Soome eeskujul valge müts tumesinise ääre ja kuldse tärniga pealpool nokka. Mai traditsiooniga seotuna näib see massilistele hulkadele võrdlemisi meeldivat.

Ent üliõpilased ise ei näi sest hästi hoolivat. Astudes ülikooli, ostab noor küll suure õhinaga üldmütsi, käitab seda, kannab jaki või kuue rinnas tagavara tärnigi. Veidi hiljem aga vahetab sagedasti oma valge mütsi tsiviilkiibarakaks ja mängib „täiskasvanut.“ Ning pea kordub talle hiljuti möödunud kooli „vormimütsi“ ajalugu ka üliõpilastekli kujul.

Vahariigi kestvuse ajal on tekkinud ligikaudu poolsada mitmesugust üliõpilasorganisatsiooni, kes enesele on võtnud välismärgina värvimütsi ja paela. Kui arvesse võtta, et üldmütsi ei kannata mitte kõik need organiseeritud üliõpilased, kelle organisatsiooni uususeks on üldmütsi kanda, ja neid organiseerimatuid, kes meeeldi erapeakatetes liiguvad, siis tuleb välja, et tegelikult pool akadeemilist peret käitab üldmütsi

Edl Ahas,

maalib sõprade frontoonide ilmeka-
maid osi ja uurib eraelus langenute
mälestussambaid.

duokolori, ja teine pool värvimütsi trikolori.

Peamiselt tarvitavad trikolori küll korporatsioonid. Nendel on peale värvimütsi veel terve rida värvidega seotud ja kaunistatud esemeid nagu: vapid, rapiirid, särped, raamatud, mööblid, serviisid, mängud, pildid, kirjavahetus jne. Ja nende mütsivärvide ning lipud on seotud veel rea traditsioonidega, toetudes ühtlasi teatava maa, maakonna, linna või rahvuse värvidele. See viimane asjaolu annab värvidele ka kindlama respekti ja värvikandja tunneb alati mingit vastutust või kohustust. Ta vähemalt peaks seda tundma. Samade värvide ärakasutamine mööblis, serviisis, vappes, raamatuis jne. nätab nende otsekohest kunstilist väärtust ja ulatust ornamenteerimises ja dekoratsioonides. Ühtlasi aitab see kaasa leidlikkusele — ümbrust luua ja sisustada iluga.

Selle kohta, millest on tingitud nii laialdane värvimütsi ja värvipaela pooldamine ka mittekorporatiivsetes organisatsioonides (maakondlised k., seltsid ja üh.) võib olla mitmesuguseid arvamisi.

Tõenäolisemad paistavad olevat järg-

Stud. med. Karl Kurvits †.

In memoriam.

„Have, pia anima“ kirjutasin ma ugaleis Karl Kurvitsa surma ja matuse puhul 1919. a. kevadel, kui lahkunule südame sunnil „Postimehes“ mõned read järelhüüdeks pühendasin. „Pia anima'na“ seisab mul nii varakult külma hauda varisenud kaasvõitleja silmi ees, kui tema kuju ka nüüdki kerkib silmade ette. Tahaksin nii väga, et tema mälestus meie omavahelises peres ei kustuks, ja et tema vaim meie keskel kaua — kaua edasi elaks!

Karl Kurvits . . . Karula valla kohaomaniku Peedu Kurvitsa poeg. Sündinud 26. VIII 1891 (vana kalendri jär.) Karulas, Saveli talus. Arvurikkas peres — 7 lapse hulgas — üks nooremaist. Kõik on nad surnud peale venna Juhani, kes oli Valga maakonna valitsuse esimeheks pikemat aega, ja kõige noorema venna dr. phil. Eduard Kurvitsa. Lesk ema, kes väsinud vanakeseks jäänud, elab praegu. Ta näojooned jutustavad sellest armastusest, millega ta oli kiindunud oma lastesse, hoolimata raskustest ja kuludest, et neile ainult haridust anda.

Karl sai alghariduse Valgas, tuntud H. Eineri elementaarkoolis, astus selle järele Karula kihelkonna kooli, siis Valga reaalkooli, vist 1908. a. alul. Reaalkooli lõpetas 1913. a. Sama aasta sügisel tuli Tartu ja immatrikuleerus arstiteaduskonna üliõpilasena. „Ugala“ konvendist oli ta peagi huvitatud, kuna tal sõpru ja kaaslasi kodu ümbrusest siin ees oli. Ja ta huvi muutus peagi armastuseks „Ugala“ vastu, kui ta nägi, milliste püüetega taheti seda kodu kauniks teha. Juba varakult avaldas ta elavust ja püüdlikkust kaasa aidata, kaasa elada rõõmudele ja muredele, meie — sel korral veel väikeses — peres; oli mitte pealt vaatajaks ja arvustajaks, vaid pani käed külge oma jõu ja oskuse kohaselt. Kui tundelik hing ja avar süda harmoniseerus ta mäletavasti kõigiga hästi. Ei unustanud hetkekski, et ülikool tööd nõuab, aga leidis tehtava tööd kõrval ka aega konvendi jaoks.

Siis tulid kodumaa katsumispäevad. Kerenski valitsus, enamlaste ajajärk, Saksa okupatsioon . . . Karl

Kurvits ei võinud pealtvaatajaks jääda. Ta astub juba okupatsiooni ajajärgu lõpul Karulas kaitseliitu. Ja kui siis tulid Vene enamlaste eelpostid, sõidab ta Tartu ning asub liht reamchena 2. jalaväe polku. Ainult lühikest aega püsib ta sidepunktis sanitaarina. Ta erksas südames ärkab teadmine: haava sidujaid leidub teisigi, kodumaale on esirinnas võitlejaid tarvis! Ja tegutseb jälle reamehena, teeb lahinguid kaasa igalpool, kus II polk käis. Samal ajal on ta noorem vend Eduard

Karl Kurvits.

„Kaptan Irv'e“ nimelisel soomusrongil ja saab Äksis haavata. Haavatud venda tuleb ta Tartu vaatama. Nüüd asub ka Karl Kurvits soomusrongile liht-sõdurina, ja vendadepaar elab läbi terve rea lahinguid. Võetakse ära Valk, Võru, Petseri. Raudse ussina ronib soomusrong edasi Irboska poole. Kuigi vennad kuuluvad teine teise rühma, elatakse lahinguid ühiselt läbi ja võetakse luuramiskäike ühiselt ette. Irboska all on niisugune lahing 18. veebruaril 1919. a. Siin saab noorem vend Eduard teistkordselt haavata. Ja siin leitakse, et ka Karl Kurvits on kadunud. Kuid jõudis siiski õnnelikult tagasi. Vend Eduard saadetakse Tartu, kus ta viibib umbes 4 nädalat ühes Soome haigemajas ja sõidab siis üheks

nädalaks vanemate poole koju. See oli 20. märtsil. Kuid samal ajal nimelt 19. märtsil saab Karl Kurvits Orava mõisa all rinnast haavata. Ta tuuakse Tartu. Kaasvõitlejad, kes juhtumisi Tartus, võtavad ta isikliku hoole alla. Siin elab ta aga ainult 5 päeva. 24. märtsil 1919. a. kustus ta eluküünal Tartu haavakliinikus vaikselt. Jõud oli raugenud ja külmaks jäi keha.

Paar tundi enne surma võtnud ta veel paberi ja kirjutanud vennale mõned read. Käekiri vaevalt arusaadav, read risti . . . Kuid aadress ümbrikul selge, nähtavasti viimne jõud kokku võetud. Ümbrikul märkus: „Avada ainult Eduard Kurvits'il.“ Ja kirja sisu umbes järgmine: „Armas vend, sõitsin parimate lootustega siia, kuid kõik on hilja . . .“ Lõpuks praktilised asjad kodusest elust, juhatab ühte kui teist ja jätab kõiki jumalaga. Ühtlasi avaldab ka soovi ja lootust, et konvent teda Karulas mataks. Ta viimne soov täitus.

Tema surma kohta käivat telegrammi ei saadud vanemate kodus otsekohe kätte, sest siis oli veel Karula enamlaste piirkonnas. Enamlased asusid just naabrus-talus, ja Saveli talu ümbrus oli lahinguväljaks. Kuid enamlasted sunniti taganema, ja siis toimetati lesk-emale korraka kätte 2 telegrammi: üks, et poeg Karl on raskelt haavatud, ja teine, — et ta on surnud. . . .

Kui ma neid ridu kirjutades kadunud Karl Kurvitsat omale vaimusilmi ette katsun kutsuda, siis näen ma kõhnavõitu sirget noortmeest, lahkete silmadega. Ta oli inimene, kes vahetevahel armastas unistada, kuid seal juures oli tasakaalus inimene.

Usun aga ka, et niisugusena nagu Karl Kurvitsat tundsin, ei oleks ta praeguseil päevil õnnelik. Õrn idealist oleks vististi nii paljude nähtustega, mis tänapäeva elu raskeks ja rusuvaks teevad, teravasse vastollu sattunud ja oma omaduste kohaselt valusalt kannatanud. . . .

Olgu ta mälestus meile kõigile püha ja kallis!

Paul Kuusik.

Stud. jur. Hans Ostrat †.

Ligi kümme aastat on sellest mööda, kui vabadussõjas vaenlase kuul tabas Petseri lagedatel lumeväljadel sõbra ja sõjaseltsilise Hans Ostrati.

Sündis Rannus 17. I. 1898. a. Vanemate aineline seisukord võimaldas lastele haridust anda ja nii astubki Hans ühes venna Harryga Tartu Aleksandri gümnaasiumi, mille lõpetab 1917 a. jõuluks. Juba koolis olles avaldab Hans kirjanduslikku huvi. Loeb palju ja armastab näiteid tuua ilmakirjandusest. Ka võtab osa koolis ilmuvast ajakirjast „Nooruse helinad“, kus avaldab mõned luuletused. Peale kooli lõpetamist astub otsekohe Ülikooli õigusteaduskonda ja korp! „Ugalasse.“ Okupatsiooni aeg ja endise ülikooli evakueerimine sunnivad teda, nagu suuremat hulka Eesti üliõpilasi, ülikoolist lahkuma. Seda enam leiab aega lugemiseks, tõlkimiseks ja ka luuletamiseks.

Kui kostavad esimesed üleskutsed vabadusvõitlusele, astub tema ühes vennaga vabatahtlikult sõjaväkke ja sammutub II rügemendi 3-da kompaniiga Tartust Ahja poole. See kompani koosneski enamalt jaolt üliõpilastest. Algab suur taganemine, mis peatuma jääb Põltsamaal. Peale kuulsa Aidu lahingu algab jälle pealetung. Kiires tempos jõutakse Petseri juure, kus tekib äge lahing. 4. II. 1919 a. lõunapaiku tabab teda vaenlase kuul Petseri jaama ees

oleval lagedal väljal, kuhu ta oli saadetud mõnemehelise salgaga eelluureks. Alles õhtu hämaruses leitakse ta keha ja vend asub kohe teele, et viia langenud vabadusvõitleja Laiusele ja seal sängitada maamulda.

Kujuka pildi Eesti vabadusvõitlejate meeleolust, eriti aga noorte vaimustusest annab üks Hans Ostrati sõjapäevne luulekatkend, mille järgnevad read otse prohvetlikult ennustavad Vaba Eesti tõusu:

„Ei, veelgi võidelda ja võita tahame!
Sest juba tormitseb ja kisendab meis veri,
Meid ootab vabadus, meil ees on lahti tee:
Vaat', silmapiirile on tõusnud koidu-
meri!“

Loomupoolest oli Hans Ostrat vaikne ja tagasihoidlik. Kopsuhaigusele vaatamata oli tema meeleolu alati hea ja naeratus mängles huultel. Kuulas vaikides pealt, mida teised rääkisid ja siis puistas sekka mõne vaimuka lause. Vahel oli see lause õige terav, kuid ialgi ei annud põhjust pahanduseks, sest näoilme ja toon, milles seda öeldi, rääkis selgesti, et siin isegi halvemal korral muud ei ole kui sõbralik pilge. Vist ainult üksinda olles asus lahkunud nagu kurbus ja mure rinda tuleviku pärast. Neid tuleviku mõtteid väljendab ta ühes oma laulus:

„Väsind mõtted haiges peas,
väsind süda rinnas tukeub,
väsind ilme paistab näos.
Lootus terveks saada kustub . . .
Jumal hoidku! Kas siis surm?
Tahaks näha ju veel päikest,
Sää! kus kodu, haljas nurm,
Sää! kus õitsvad ristikehinad . . .“

Tuli siiski surm. Kustutas selle eluküünla, kes tahtis päikese virvendavast läikest elujõudu juua ja elu uueks luua. Au langenule! **Mihkel Ostrov.**

mised põhitegurid: värvide sümptatiseerimine, tahe erineda ja traditsioonide jälgimine.

Noorus armastab ju liikuvust, helevust ja värviküllust üldse. Ja seda ei tohiks noorusele keelata. Puhtad värvid on eeskätt küll noortele loodud ja sobivad neile enam kui vanadele. Keda mingi värvilü kunagi meelitanud pole, see pole vast ka kunagi omas hinges täit noorustuld kannud. Lõbutunnet tekitavad ju heledad värvid, kuna aga sünged — norutunde tootavad. Sellepärast armastavad noored värve. Kuid see psükoogiline moment ei ole küll ainukene põhjus värvimütsi pooldamiseks ka mittekorporatiivsetes organisatsioonides. Sellele tuleb juurde arvata veel tahe erineda teistest. Erineda on aga võrdlemisi raske siis,

kui just tahad teist järele aimata. Samuti pole ka originaalse idee ja ilusate värvikombinatsioonide leidmine igapäevase kerge ülesanne, eriti veel siis, kui suur hulk värvilisi tekkeid juba ennem olemas. Ja viimaks: korbi traditsioonidega katsutakse lihtsüliõpilasele nagu mingit erilist kaalu anda, akadeemilist maiku suurendada. Ning mõnel pool räägitakse, et üliõpilane akadeemiliste traditsioonideta ei olevatki päris üliõpilane. . . .

Tartu Ülikoolis on värvimütsi käitavate organisatsioonide niivõrt palju, et ülikooli sekretariaat on omale korraldanud nende värvide meeleuletamiseks sellekohase albumi. Seal on 41 (praegusel momendil vist juba enam) mitmesugust mütsi ja paela värvikombinatsiooni. Nende hulgas on olemas

rida efektseid kokkukõlasid, mis mütsina! sobivad noorele näole ja riietusele niihästi suvel kui talvel ja on kooskõlas ka akadeemilise miljööga. Kuid samas on ka värvikombinatsioone, mis otse võimatud. Nad haavavad silma ja tundeid igakord uuesti kui neid kohtad. Nad labastavad su tuttava, kena üliõpilase portreed, väljanägemist, ega sobi talle ühegi riietusega. Ülikooli albumis leiad koguni valusamaid dissonansse, mida murtud värvidest üldse võimalik tuletada. Nii et sagedasti annad enesele lubaduse kaasa võtta pintsi ja värvi, et vigast kokkukõla parandada sealsamas kantseleis või koridoris. Meie protesteerime kohe kui keegi teeb rumalaid keelevigu, miks peame sallima vigaseid värviaukorde ja mattsetuid kombinat-

Leplikkuse vaim.

Tuntud fraas: nooruses on tulevik, noorsugu on tuleviku kandja, nooruse päralt on tulevik j. n. e. Tõepoolest, liigagi tuntud fraas.

Aga kuidas on lood igapäevases elus ja nende samade noorte keskel, kellele nii palju on töötatud? Ma kardan, fraas jääb siin sageli ainult fraasiks, ta ei saa elavaks, ta ei sobi tõelikkusega.

Palju mäletate koosviibimisi avalikus kohas või kitsamas ringis, kus mitme üliõpilasorganisatsiooni liikmed sobisid üksteisega sõbralikult, vähemalt viisakalt? Sarnaseid ei ole tõesti mitte palju. Isikute kohta, kes omi sõnu ei vali, on saanud viisiks öelda, et „sõimab kui voorimees“. Mis tuleks aga öelda nende haritlaste kohta, kes mitte ainult ei vali omi sõnu, vaid isegi oma tegude üle ei oska valitseda: väiksem kui arusaamatus, mis sageli koguni sihilikult välja provotseeritud, toob kaasa „käsitsi kõnelemise“. Voorimeestelt, kellelt igakord palju ei nõutagi, on sarnased üliõpilased tubli sammu möödagi jõudnud.

Nii sagedate üliõpilaskakeluste

Johnny Viik,
vannutatud... ajakirjanik. Kommersi armide hulk tekis lõendab ta aktiivseti üliõpilaspäevilt.

puhul öeldakse harilikult: kultuuri puudus. Aga kas maksab siin üldse kultuurist rääkida, kui isegi korralikke kombeid ei tunta ja täieliku kasvatamatuse etiketiga uhkust aetakse! On üliõpilasi, kes otse „hiilgavad“ oma lõõmingute rohkusega, mensuuride ja teiste veristuste hulga. Ja

seada organiseeritud üliõpilaskonnas, kes peale intiimühingute on oma keskel laialdasemaltki liitunud!

Väga sarnasena ülalkirjeldatule tundub ka terav vahetegemine organisatsiooni tüüpi suhtes. Nähakse ja tunnustatakse ainult „oma tüüpi“, teistele ei jõuta küllalt otsida vigu ja süüdistusi. Nagu peituks üliõpilase kui isiku väärtus ainult tema organisatsioonilises kuuluvuses!

Veel hiljuti olid vahekorrad ses suhtes aetud Tartu üliõpilaskonnas niivõrt pinevile, et kahe eritüübi kokkupuutumine tähendas paratamatut vaenu, seda peeti endastmõistetavaks. Õnneks on sedasorti ideoloogid eemale jäänud aktiivsest üliõpilaskonnast ja käesoleval ajal võib juba sedagi näha, et üliõpilased, pääkattest hoolimata, saavad üksteisega enam-vähem läbi.

Kui räägitakse tulevikust, siis mõeldakse sellega muidugi kogu rahva tulevikku. Ja kui on jutt Eesti akadeemilisest noorsoost, siis tähendab see vist küll kõiki neid, keda saatus toonud kokku Tartu ülikooli. Rahva tulevik on tervikuline mõiste ja kui keegi tunneb end kutsutud olevat töö-

siioone akadeemilises ringis? — Kui üldmüts vastuvõetav pole vahest osalt sellepärast, et ta originaalset — soome must-valgest — solliidsuses maha jääb, kas on siis sellepärast põhjust valida tema asemel trikoloor, mis daltonistlikult kombineeritud ja akadeemilisest maitsevaesusest kõneleb?? Muidu hinnatakse meil riidetumist võrdlemisi kõrgelt, miks peab siis akadeemiline peakate kriteeriumist välja jääma? Kui aga on organisatsioonidel värvid, mis toetuvad traditsioonidele, ei anna aga maitserikast kokkukõla, siis ei ole ju ometi mingisugust tarvidust neist jonnipärast värvimütsi kombineerida. Sest kui maitserikas värvimüts noorele inimesele meeldivalt sobib ja kiiresti ül-

dise poolehoidu võidab, siis ei tähenda see, et dissoneeritud ja tuim värvide kombinatsioon sedasama võib. Just vastupidi: ta mõjub eemaletõukavalt ja kisub alla meie niikuini madala esteetilise kultuuri. Ühtlasi olgu tähendatud, et ka seltskond reageerib maitsetuile üliõpilasmütsidele. Nii ütles paar aastat tagasi ühes „Päevalehe“ joonealuses Hoiarõnk (K. A. Hindrey) muuseas — kui ma ei eksi — järgmist: „Vironia“¹ on puht rahvuslised värvid valinud, rükilille sinise asemel violet-sinise võtnud, mis sarnanemise kui

1) Nähtavasti on siin mõeldud E. Ü. S-i eelkäijat korp. „Vironiat“. Erinumbri toimet.

ka erinemise mõttes väga õnnelik on. Ja „Ugala“ on värvide ümberpaigutamiseks must-sinine-valge ka väga ilusa valiku teinud. „Rotalia“... on raskepärased, kuigi traditsiooniga seotud värvid võtnud... aga siis on näha värvimütsi, vist uute korporatsioonide või maakondade omi, mil ei traditsiooni, ei vähematki maitset ei ole. Naiskorbid ei ole end värvides mitte traditsioonidega sidunud, seal paistab ainult juhuslik maitse mõõduandev olnud olevat. „Filiae Patriae“ — puhtad värvid — valge-roheline-punane — ei anna põhjust iseäralise maitse või maitsetuse üle rääkida... siis aga tulevad kaks naiskorpi põhivärvidega, milledele nimetust ei leia. Ühel on midagi

tama selle tähe all, siis kuulub see töö samuti tervikule.

Kuid kenad tuleviku väljavaated ühise töö suhtes! Kui üks klopib teist ja teine kolmandat ning kui juba üliõpilasena õpitakse ja õpetatakse südame põhjast vihkama iga meest, kes ei kuulu samasse organisatsiooni tüüpi, sageli isegi samasse organisatsiooni, mida mõeldakse siis veel pärast elus teha! Meie ei või oma avalikkude tegelaste suhtes kahjuks mitte ütelda, et neil leplikkust ja sallivust oleks üleliia.

Muidugi ei mahu kõik „ühe mütsi alla“ nagu öeldakse. Seda ei ole tarviski. Üliõpilasorganisatsioon meie arusaamise järele peab kujutama enesest intiim-ühingut, kus liikmed üksteist võivad hästi tundma õppida ja üksteist

vastastiku kasvatada. Selles mõttes ei saa liiga perekaid organisatsioonide üldse loomulikuks pidada, kus see aga paratamatu, seal kulub palju energiat tarviliku distsipliini alalhoidmiseks, muust rääkimata. Kuid vaheseinad üksikute organisatsioonide vahel ei tohi kunagi kujutada mingisugust Hiina müüri, millest ei ulatu ülenägema ise, veel vähem teised. Organisatsioon on ja jääb ikkagi ainult abinõuks, et selle abil saavutada suuremaid eesmärke. Sellepärast ei tohiks üliõpilane ialgi uppuda ainult oma organisatsiooni seinte vahele.

Eesmärk aga, mille teenistuses seisab akadeemiline noorsugu, on tema rahva tulevik, rahva loova töö ja võimete edasiarendamine täisisikute kaudu. Üks isik areneb kiiremalt ja tõuseb kõrgemale

kui teine, kuid see ei peaks veel kellegile õiguse andma teisele vaadata üle öla. Arenev üliõpilane, kel on südamel oma rahvus ja rahva tulevik, ei tohi põlata ühegi kaasvõitleja jõukohast abi ehk oskust sama sihi poole püüdes.

Leplikkuse vaim, sallivus on ainuke õige, mis lähtekohaks kujunegu meie akadeemilistel noortel vahekordade reguleerimisel nii isikute, organisatsioonide kui ka organisatsiooni tüüpide suhtes.

Nende ridade kirjutajal on heameel konstateerida, et see vaim viimasel ajal Tartu üliõpilaskonnas ikka enam ja enam esile on tungimas ja seda tuleb kui tervenemisprotsessi algust ainult teravitada.

Joh. Viik.

Karskusküsimus «Ugala» algpäevil.

Aastat 15—20 tagasi oli eesti üliõpilane palju haruldasem nähtus kui praegu. Keskkool oli vali, küpsustunnistuse saamine raske. Mõned edasipüüdnud pidid eksternidena 3—4 korda eksamitel käima enne kui läbi said. Võimulolevad

kihid ei näinud eestlasest üliõpilast mitte heameelega, sellest siis läbikukkumised eksamitel sageli otse naeruväärt väikeste vigade või eksimiste pärast. Kes aga sellest tihedast sõelast viimaks siiski läbi tulid, olid võrreldes teistega

visamad või andekamad. Ka aastate poolest olid ülikoolini jõudnud palju vanemad.

Kuid üleminek keskkoolist ülikooli tõi enesega nooremehe ellu suuri muutusi. Ta tõi järsku üldise tunnustamise igalt poolt, tõi

kirsipruunikat, teisel midagi khaki või tolmumantli värvi sarnast. Ka kõige noorem korp. „Amicitia“ paistab vanades kirstudes kraaminud olevat ja jõuka vanaema pärandusest maitse järele valinud: ilmatu lüürlilise ja magusa lilla alla on pandud raske roheline ja see siis sama raske kullaga kinni joodetud.“

Nii üks hääl avalikust arvamisest. Muidugi muutuvad maitset aegade keskes ja võivad areneda. Kuid maitse, mis tugeneb ainult moesolevale, ei saaks küsimuses palju kaasa kaaluda ja elementaarsematele värviharmonia nõuetele peaks vähemalt üliõpilasvärvid vastama. Et maitsetu värvimüts üliõpilase väärtust ei tõsta, peaks ometi meie ajal selge olema ja meie peaksime sinnapoole püüdma, et üliõpilaskonna

maitset, huvi ja ühes sellega ka laialiste hulkade maitset ning üldist esteetilist kultuuri tõsta.

Minu arvates ei peaks ka ülikooli valitsusel mingit tahet olema registreerida maitsetuid peakatteid või välismärke, mis ei sobi akadeemilise soliidusega. Kaaludes küsimust täiesti erapooletuna, peamiselt ilu seisukohalt, esitan siin mõned värvikombinatsioonid, mis meie üliõpilaskonnas välismärkidena tingimata muutmisele tuleks võtta või koguni maha panna: kroomkollane-oliivroheline-veripunane, mütsiäär kullane; sinine-punane-kuld; kuld-must-valge; roheline-lilla-roheline; rukiõlilise-sinine-kollane-must; must-lilla-helesinine; lilla-hõbepunane; punane-hõbepotisinine; tumelilla-kroomkollane-tumelilla.

Olles puudutanud möödunuga lühidalt värvide küsimust arvan, et tulevikus peaks meie akadeemilisel perel ka enam leidlikkust olema. Nende teklite asemele võiks astuda ka huvitavad Besti peakatted, eriti naistele. Ka riietusest võiks laenata palju erinevusi ja pidulikkudeks momentideks. Muidugi leiaksime vanavarasalvestest palju ideid ja kujusid mis ajale, oludele ja noorusele vastavalt ümberkujundatuna üliõpilase välismärgiks võiks olla. Oma rikkalikkudest etnograafia kogudest omapäraseid ja sobivaid üliõpilastunnuseid otsides arendaksime ja parandaksime aga kõigepealt sõjaaegadelt päritud vigast värvimeelt ja maitset —

Ed. Ahas.

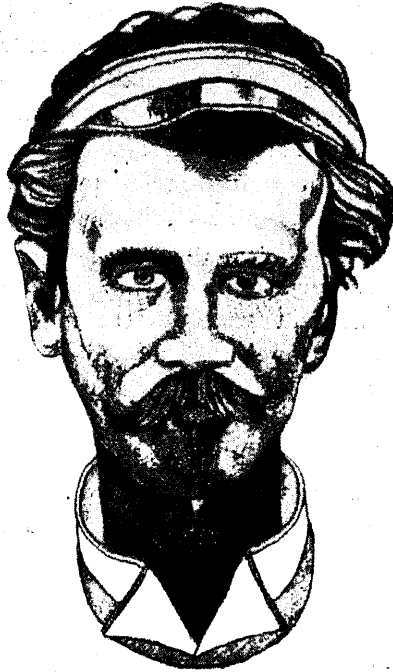

Pärnu puket.

Kask,

„Meie Oskar“ Pärnus ja keegelklubi auliige, uue kitsaroolalise alaline reisija (priipiletiga) supelasutise ja Toompea vahel.

Richard Villems,

Pärnu antropoloog, eesti ja mongoli tõu suhete uurija.

Volli Virkus,

kaitseb omi positsioone näost kriitvalgeni; pensioneeritud konvendi aukohtunik.

peaaegu piiramata vabaduse. Rõhva keskkooli surve alt peases oli noorel üliõpilasel esimesel aastal otse loomulik tarvidus maitsta neid vabadusi ja puhata.

Seda uut elu ja vabadust maitstes käsitati üliõpilaste vanu kombeid, traditsioone. Nende viimaste hulka kuulus, kahjuks, ka rohke alkoholi tarvitamine. Eeskujuna mõjusid ses suhtes põlised saksa korporatsioonid. Kuigi viimased eesti üliõpilasest suuremat lugu ei pidanud, taheti vähemalt oma keskelgi saksa „Burschi“ vääri-line olla ja harrastati konvendi korteris hoolega kõiki elukülgi, mis kuidagi selle nimega ühenduses võisid olla. Midagi omapärast luua, selle peale enamuse ei mõelnud. Liig silmipimestavana paistis võõras mõju. Vanemad üliõpilased, keda kodust rahaliselt avaramalt

varustati, sammusid harilikult ees ja kiskusid nooremaid ning nõrge- maid kaasa. Noormees ehk „rebane“, alludes joomakommetele, pääsis harva kainenena lõbu-õhtult koju. Iga väiksemagi eksimuse eest määrati karistusklaas — „Verschiss.“ Õhtu kohta kogus neid rohkesti, sest tihti lasti rebast nii kaua juua kuni ta viimaks ise oma eksitust märkas ja parandas. Noortmeest, kes nii paar aastat „studeerinud“, oli raske ära tunda — rasvane, lai, vananenud ilmega nägu oli möödunud päevade tunnistajaks. Mõned vanemad üliõpilased purjutasid vahest päevade kaupa konvendi korteris, minnes seal juures sageli deliiriumini ja kaotades igasuguse piiri. Muidugi nägi siis ka konvendi korter selle järele välja. Rohke alkoholi tarvitamisega käsikäes käisid ka muud pahed — kõlbline langemine,

võlgadesse sattumine, elu ja ter- visega mängimine jne. jne.

Sarnane oli olukord ka „Ugala“ algpäevil. „Ugala“ asutajad olid ammugi äratundmisel, et sarnane „joomise studeerimine“ noori haritlasi mitte elu jaoks ette ei valmista, vaid varakult hävitab. Suurte jook- jate hulgas oli sageli väga ande- kaid mehi ja neist oli eriti kahju.

Peab tunnistama, et „Ugala“ asutajad ei olnud omas enamuses kaugeltki täiskarsklased. Nende seisukoht oli: inimene olgu vaba ka alkoholi tarvitamises, kuid ta peab teadma, et ta neist piirest üle ei tohi minna, kus ta enam haritud seltskonna liikmeks ei kõl- ba. Jää ka alkoholi mõnikord tar- vitades viisakaks, ausaks ja usta- vaks oma põhimõtetele! Nii siis umbes parajus-programm. „Ugala“ asutajatel oli selge, et alkoholi tarvitamist tuleb kindlasti piirata,

tuleb leida abinõusid, et uues organisatsioonis ülmal tähendatud karjavad pahed ei kisuks võimu oma kätte.

Kuid nende n. n. uute abinõude leidmine ja karskuse küsimuse tegelik lahendamine ei olnud kaugeleki kerge. Hulk koosolekuid kulus vaieluste peale sel alal. Ühelt poolt taheti konvendi korteris igasugune alkoholi tarvitamine kindlasti keelata, et kiusatust ei oleks ja nõrgematele mitte joomiseks võimalust anda. Teised arvasid, et parem on noori liikmeid just neis oludes kasvatada, kus ka alkohol saadaval. Ei ole hea kui konvendi liikmed väljaspool

alkoholi tarvitavad, kus neid raskem kontrollida. Parema on üksteist kasvatada ja ülepiiri minekute eest hoida just eneste keskel, kitsamas ringis. Erakordse aja ja liigrohke alkoholi tarvitamise tõttu üliõpilaste keskel üldse otsustati „Ugala“ konvendi korteris alkoholi tarvitamine täielikult ära keelata. Nii siis täiskarskus omas peres, omas intiiim-organisatsioonis. Õnnelikult jäi see otsus maksma õige mitmeks ajaks. Alles hilisemal ajal, pärast sõdade laastavat ajajärku on alkoholi tarvitamine konvendi korteris jälle lubatud, kuid kõvasti piiratud kujul.

On tõsi, et viimased ajad on

palju muutusi esile toonud üliõpilaste elus. Nii mõnigi elukülg ei seisva soovitava kõrghusel. Ka alkoholi tarvitamine on levinenud meie üliõpilasperes enam kui see oleks lubatav. Kuid usume, et see on möödaminev nähtus, ja et Eesti üliõpilasorganisatsioonid uute ülesannete ja uute tähistete sunnil ka oma seesmise elu poolest kohanevad varsti oludega, heites joomise ühes vana saksa burschi joomakommetega üle parda.

„Ugalale“ aga soovin tema 15. aastapäeva puhul:

Õnni kaasa kainema tuleviku poole!

Vändras 1928.

Ed. Kärner.

Tervikuline üliõpilaskond.

Iga riiki ja rahvast hinnatakse tema kultuurilise astme järele. Selle astme äramääraks on haritlaste pere. Selle pere väärtust ei kaaluta mitte ainult arvuga, vaid peajasjalikult üldsuse kasuks kordasaadetud töö tulemustega.

Meie vanem haritlaskond, kes läbi teinud kibeda kooli ja elutõsisid heitlusajad, on pannud kindla aluse meie omakultuurile ja rahvuslikule mõtlemisviisile. Ajaloo keeris ning rahva visa püüd ja tahtmine on meile lahti teinud tee teiste iseseisvate rahvaste perre ja asetanud väärilisele kohale. Sammume püsivalt kindlaksmääratud edasiarengu rada, juhitud optimistlikust rahvus-riiklikust vaimust.

Rahva uhkus ja tuleviku lootus on tema noorsugu. Eriti aga tema kvalifitseeritum osa — üliõpilaskond. Siin kujunevad kodanikud, kelle õlgadele ajartas omal keerul veeretab riigi ja inimkonna edasiviimise kohused.

Sellaseid isikuid suudab aga anda vaid organisatsioon, kes sisemise ehituse kui ka ideede poolest terve ja tugev. Tekib paratamata küsimus üliõpilaskonnast kui tervikust. On ta seda? — Peab vastama — ja!

Tervik on olemas. Tarvis ta ainult paigutada kindlamatesse raamidesse ja välja kujundada ühtlaseks akadeemiliseks perekonnaks.

Iga üliõpilase studiumi-aegne ülesanne on kõigekülgne väljaarenemine, et olla võimeline täita nõudeid ja kohuseid seal, kus iga haritud inimese koht — oma rahva keskel.

Terviku kollektiivne distsipliin nõuab, et iga akadeemiline kodanik olgu eeskätt vaimliselt ja kehaliselt haritud ja teisel poolt — kombeliselts kasvatatud.

Mõlemas küsimusis on Üliõpilaskonnal olnud võimalik mõjutada omi liikmeid ainult sooviavaldavas korras, üksikute juhustel koos Ülikooli Valitsusega otsekohehes täidesaatvas korras. Tähtsamate faktoritena esinevad siin fakultetid, fakultatiivsed ja üliõpilaskonna juures töötavad huvialalised koondused ning ringid, üliõpilasorganisatsioonid ja organiseerumatute üliõpilaste juures nende büroo. — Viimase suhtes olgu öeldud: tervitav nähtus, mille kaudu ka seal organiseeritud olek aset leidvat näikse.

Kui nende faktorite suhteline vahekord meie pere tahte väljen-

davale ja täidesaatvale organile — Üliõpilaskonna Edustusele — ka edaspidihätahtlikuks jääb — omab üliõpilaskond oma liikmete (üksikute üliõpilaste) kohta korralduste andmise (võiks peaaegu ütelda käskiva) õiguse.

Selleks peab aga iga akadeemiline kodanik olema vastuvõtlik, õiglaselt hindaja, omaette välja kujunenud ja teadlikult mõtleja isik.

Kõik eeldused on meil praegusel momendil selleks olemas. Segavaks ja tumestavaks osutuvad ainult üksikliigete omavahelised võõristused ja sageli puhtisiklikud, kohati väikluseni laskuvad tülid ja arusaamatused, mis laienedes organisatsioonidele pahatihti, kui mitte otsekohe, siis vähemalt kaudselt ja meeleolutekitavalt, tungivad isegi kogu üldüliõpilaskonda.

Rohkem sobivust ja kaasvõitlejalikku tunnet! Kas ei oleks vahest otstarbekohasem nende ebapähtuste kõrvaldamiseks esikohal mõelda sõprusvahekorra lepingute tegemise peale? Ja kus nad olemas — argu olgu siis ainult paberil!

Üliõpilaskonna kui terviku töö peab olema püsivalt arenev, järk-

järgulist tõusu näitav — mitte kunagi katkendlikkuse tendentsi ja korrupsiooni ilmet sisaldav. Selle garantiiks peab iga kaasvõitleja ennast mitte ainult kutsutud, vaid otse kohustud tundma olevat iga üliõpilaselulist nähtust õieti hindama ja meie pere tegevusele jõudumööda kaasa aitama.

Miks ei tehta siis seda?! Miks seisavad üliõpilasmajas kas kasutamata või kasutatakse vähe, ja sedagi võrdlemisi kirju ja enese vahel võõra kogu poolt üliõpilaskonna oma liikmetele studiumi ja üliõpilaselu kergendavaid ja kesistavaid võimalusi? Akadeemilise elu akuutsemaid küsimusi käsitavad koosolekud, oma häälekandja ja väljaanded, akadeemiline laul, muusika ja sport ning muu meelelahutus, mida propageeritud seniste edustuste poolt ja ka praegu — miks levib ta nii visalt?! Meie suure kogu juures peaks see küll teisiti olema.

Kust otsida süüdlasi? Kas oleme siin õigustatud esikohal

süüdistama, nagu see mõnel puhul sündinud, edustase rühme või nende taga seisvaid organisatsioone? Minu arvates mitte.

Siin ei peaks survet olema, küll aga peaks iga kaasvõitleja õieti aru saama üliõpilase oleku mõistest, omist õigustest ja kohustest üldkogu vastu. Akadeemilised üldülesastumised, milles peab väljenduma terve ja elurõõmus üliõpilasvaim, nad paistavad mulle nagu tehtuina, midagi nagu puudub sää! Eemale see „midagi“.

Osavõtmine riiklikkudest ja rahvuslikkudest tähtpäevadest, omakaitsest (kaitseliit) ja meie ülikoollinna kultuurelust on ju võrdlemisi elav, kuid miks ei ole ta ülekeevalt elav, nagu ta seda peaks olema meie maa haritummas punktis!

Leplikust ja kaasvõitlejalikuse tervikust kõik eemale, mis sinna ei sobi! —

Lõpuks tahaksin tähelepanu juhtida kahele tähtsale asjaolule:

poliitiline meelsus ja ilmavaade ning rahvale ligisus ja selle kesk-konna tundmine, kus hiljem tege-likult töötada tuleb.

Tuleviku töö üldsusele kasu-liiku ja eduka tegevuse garanteermiseks on tarvilik, et iga harit-jane oleks ilmavaatelt praegusele ajale ja poliitilise meelsuse poo-lest meie rahvus-riikliku mõtte ja korraga sobiv kodanik. Kuid vähe kõigest sellest, samuti vähe ka ainult haritud olekust ja ametala tundmisest — meie peame juba varakult tundma õp-pima tingimusi ja olusid omal tu-levasel töö põllul. Peame tundma õppima oma rahvast. Moment ei salli elu võõraslapsi. —

Tervikulise üliõpilaskonna terve ja tööinnukas vaim garanteerib seda ka meie rahvas. Ta peab seda!

Ligemale tegelikule elule — ligemale oma rahvale!

Tartus, novembri kuul 1928. a.

A. Treufeldt.

Arno Niitov,
lüüriline bariton ja väga õrn süda
Harjutab helireedelit edasi tööstuslikes
Belgias.

Olaf Rood,
varjunimega Georg Naelapea. Juris-
prudentsi kaudu väljajõudnud pega-
suseni, tunneb Lõulu parunit ja Rae-
veski pererahvast.

Albert Otti,
kauaaegne akad. koori esimees ja
meeslaulja ehk — „kus on laul ja mäng
seal istu maha.“

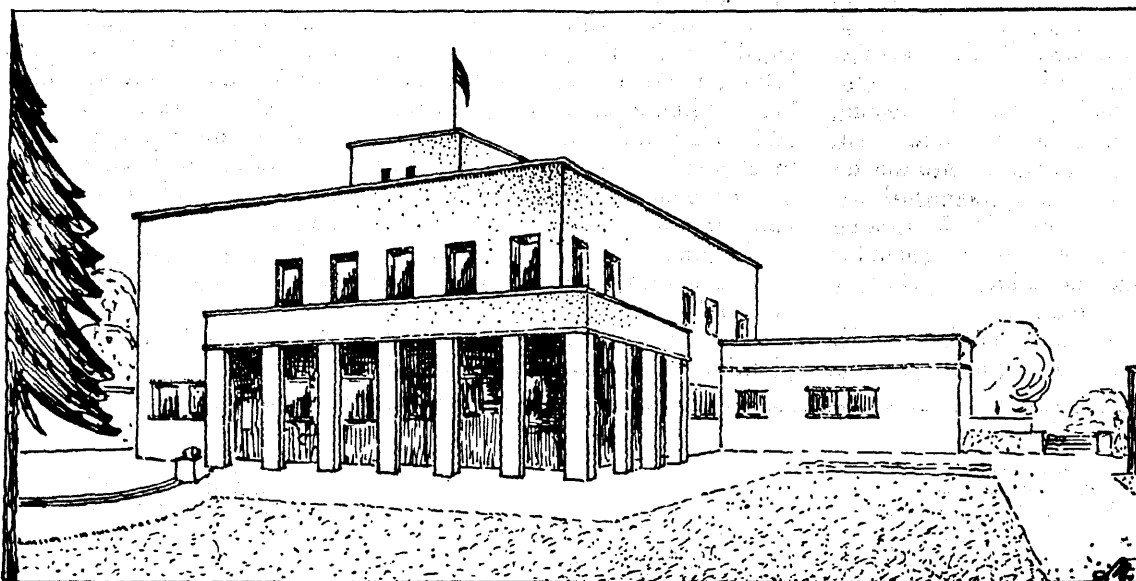
Moodne korporatsioonimaja.

Rastasadadesse ulatuva üliõpilaselu romantiline šarm on haihtumas kaasaja reaalelust. Viimane on seadnud ülesandeid, mis eelmisi põlvi vähe huvitasid, kuid mille täitmine praegusele inimesele on saand eluküsimuseks.

Korporatsiooni maja, koor ja vorm traditsioonirikkamale üliõpilasorganisatsioonile, peab samuti koos sisuga kaasa tegema ajavajadust tingitud muutuse. Peab ju praegune üliõpilane end omas n. n. fei-ses kodus sama mugavalt tundma,

kui tundis selles kord tema isa ja vast isegi vanaisa. Seda aga ei suudaks enam pakkuda see maja, kus oli esikohal vast õlletuba.

Iga maa üliõpilaselu omapärasustest tingitud on olnud ka nende organisatsioonide kodu iseäraldu-

A. Matteuse kavand.

Pilte üliõpilaselust.

Pikapeale saab hakkama. Mehi muudkui vajub kokku iga ilmakaare poolt ja igal mehel on oma suvisest romantikast mõndagi meele jäänud. Soe tuba, magus jutt. Ja õllemaik, mis suvejooksul sagedasti maha käinud, saab uuesti meele tuletatud.

Kes aga ilmub seesinasesse riiki verivärskelt ja tuliuudselt, tuleb seada kurssi. See sünnib harilikult sarnase kiiruga, et mees ise aega ei saa imekski panna, kuidas see n'd kõik tuli ja oli.

Pikad sügisõhtud omavad varsti koduse šarmi ning semestri algust, mille täheks tõmmatakse lipp kõrgele masti, tuleb pühitseda kesvamärjaga. Algab romantilise kudrutamise ajajärk all keldris sügavas või hubases kaminatoas. Selles õhkkonnas hakkad isegi viimaks uskuma,

Kui on jõudnud sügise . . .

et „kui on jõudnud sügise, kolletamas lehed, salatung siis vägise Tartu kannab mehed . . .“

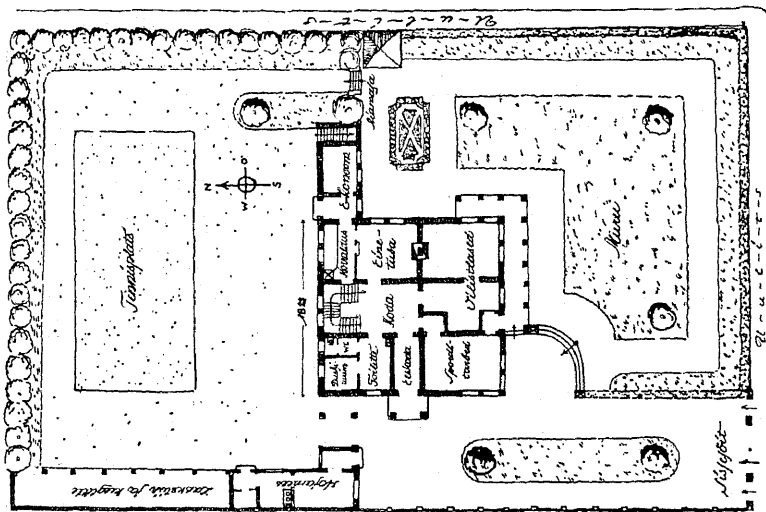
Salatungi, ütleme, erilist nüüd vahest ei olnudki, aga mõnda väikest, valget nägu tahaks tööpoolest jälle näha ja talle kurta kui kurblik on poissmehe põli . . .

Nõnda, et selle salatungiga saab siiski kuidagi toime. Päevakorrale kerkib kur-

vemaid asju. Oh need eksamid! Kui täpselt teada oleks see mees, kes muidu nii muretu üliõpilase jaoks on välja mõelnud eksamid — karta on, et tema käsi hästi ei käiks siin maa peal. Eriti enne hooaega. Hiljem aga võidaks talle mõndagi andeks anda.

Juristid on eksamite suhtes seatud raske dilemma ette: kas olla või mitte

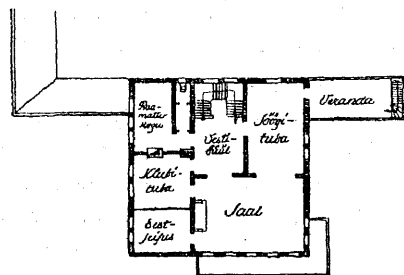
sed. Selle järele kuidas viimased aastakümned maid ja rahvaid järjest lähemasse kontakti on viinud, on need iseäraldusedki kustunud. Töö ja sport on fugevalt mõjutamas uuemaaja üliõpilaselu ning vastavalt siis ka neid seinu, milles see möödub. Koosolekute saal, korraldatud lugemistuba ja raamatukogu ning ruumid sportliseks otsustarveteks on suuresti määramas korporatsiooni mõjagi, kuigi ruumide klubiline iseloom, mis peab ühe organisatsiooni liikmeid ühendama enam-vähem ühiste vaadete ja ühise eesmärgiga pereks omis rõõmudes ja muredes, on jäänud endiseks. Endastmõistetav, et moodsa tehnika saavutused korporatsioonimajas rohkem kui kusagil mujal kodunemist peaksid leidma. Kitsad koridorid, järsud ja keerulised trepid, fornikesed ja muud sarnased moodsale ehituskunstile võõrad asjad ei sobi enam praeguse praktiliselt mõtlema sunnitud üliõpilasega. Kõik võimalikult otsustarbekohane, võimalikult tervishoidlik, võimalikult endastmõistetav, võimalikult käepärane ja kõik võimalikult kokkuhoidev. Ainult neile

Asetus ja esimese korrplaan.

nõuetele vastates suudab korporatsioonimaja olla vastav sisule ja täita üliõpilase teise kodu ülesandeid, olles ühtlasi mugav ja otsustarbekohane.

Tüübilt ja suuruselt võib olla korporatsioonimaja mitmesugune; kahtlemata on see rippuv esijoonest organisatsiooni suurusest ja selle jõukusest, siis linna iseloomust ja lõppude lõpuks mitte vähesel määral ka sellest, kui palju üks ehk teine korporatsi-

Teise korrplaan.

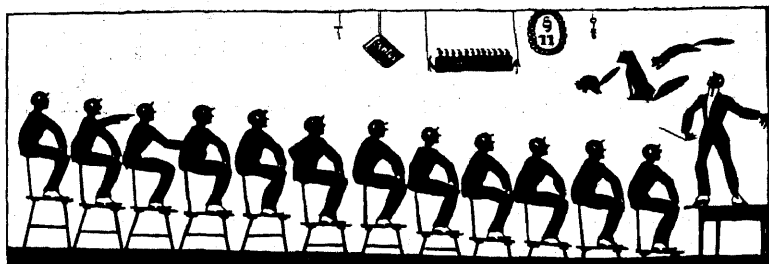
oon oma kodule ülesandeid määrab.

Meie vanemad korporatsioonid on oma liikmete arvult, võrreldes

olla?! Kui olla, siis tähendab see, et tuleb aastaks sooritada seaduslik miinimum — kaks eksamit. Kuid samas teaduskonnas lisatakse õppekavale iga aasta punkt samapalju uusi eksameid juure, ja siis paistab, et parem oleks juba mitte olla — nii kiiresti areneva teadusega on raske pida sammu.

Harilikus elus ei saa naljalt ühe seljast kahte nahka. Üliõpilaselus aga vabalt — ja enamgi veel, nõnda et see teooria näib seisvat nõrgal alusel. Rikkalik materjal selles mõttes on rebane, ametlikus keeles noormees. Temaga sünnib sada imet.

On tarkade inimeste poolt välja mõeldud ja maksima pandud sunduslik rebasekool — Fuchscollegium, kus paralleelselt ülikooliga võetakse läbi need praktilisemad teadused: üliõpilaskonna ja organisatsioonide ajalugu, organisat-

Lossis nimega Gradesco!

siooni sise-, välis- ja kodukord, kõik võimalikud kombe- ja korrareeglid, magister cantandi teeb sulaks laulud, magister paucandi harjutab ümber käima rapiiriga, kaitseliidu instruktor õpetab sõjakavalust. Siis kõne- ja vaidluskoosolekud, liikumine linnas ja seltskonnas, kilaskäigud vanemate kaasvõitlejate ja vilistlaste poole... Ning lõpuks

vähemalt üks referaat esimese aasta jooksul ette kanda suurel koosolekul lugematu arvu oponentide ees.

Igamees ei kannata muidugi seda kõike lõpuni välja, kes aga vastu peab, jääb kauaks püsima ning sulab orgaaniliselt ühte ühise koguga.

Noore üliõpilase kasvatusvahendite registrisse kuulub vahenditult ka jala-

välismaade vastavate organisatsioonidega, liiga suured. Liiks suured, lähenevad tihti seltsidele ning loomulikult ei suuda tarvilikul määral täita omi kasvatuslikke ja enesearendamise ülesandeid. Ei tohi unustada, et me üliõpilaskond ei ela praegu kaugeltki normaalsetes tingimustes ning nende järgi ei saaks õieti otsustada ka korporatsioonimaja suurust.

On loomulik, et üürikorter harva suudab vastata korporatsiooni nõuetele, tihti mitte üksi oma asetusest, vaid veel enam ruumide jaotusest. Kui korporatsioon valib maja, kerivad kohe küsimused — kas see on erahoone või majade vahele ehitatud, kas ärilises linnaosas või linna serval, kas tänava ääres või aia keskel. Siin ei saa olla mitmesuguseid vastuseid, kui välja minna ideest. Võimalikult erakmaja, võimalikult elamisraioonis, kus korterid tervishoidlikumalt paremad, kättesaadavamad ja odavamad. Kor-

poratsioonimaja ärilinna osas võiks arvesse tulla, kui tahetakse, et maja väljaüritavad ruumid peavad aitamata korporatsioonimaja üleval pida. Õigem on, et viimane oleks ümbritsetud aiast, võimalikult ruumi andes mänguplatsidele, oleks vabaltsesev ja omaette.

Tekstis leiduvate joonistega on antud näide moodsast korporatsioonimajast.

Valitud on nurga krunt. Hoone on paigutatud aia keskele. Eelaeid täidab ülesannet eraldada hoonet tänavast ning kaunistada maja ümbrust. Rohkem hoone varjuda, intiimim aia osa täidab juba ruumide ülesandeid ning on mõeldud päämiselt mänguplatsiks. Viimane osa on varjatud ühelt poolt hoone enesega, teiselt kõrvalhoonega, kuna kahte külge fihedad puud ja põõsad piiraksid.

Hoone ise on kahekordne. Alamisele korrale on paigutatud eintuba, vilistlaste ruumid, ruumi-

kas vestibüül, garderoob, duširuum ning edasi: tarvilikud eluruumid, köök, kõrvalruumid. Teisel korral leiduvad ning asuvad kõik üksteisega lähemas ühenduses: saal, söögituba, suitsetamistuba, raamatukogu, lugemistuba ja kõrvalruumid.

Põhimõtteks on võetud, et kõik ruumid oleksid võimalikult elatavad s. o. alaliselt kasutuses. Saali suurus — 70 rtm., sobib keskmiselt 150 inimesele, kuna kogu maja on mõeldud umbes 50 tegevliikmelisele korporatsioonile.

Hoone ehituse hind ühes sisseseadega, vastavalt ehitatud mööbli ja sanitaartechniliste seadefega, oleks 45.000 krooni (kaasa arvatud keskmise hinnaga 400 ruutsülane krunt Tartus).

Ehitus on kivist, krohvitud.

Arno Matteus,
dipl arhitekt.

Meedi, mu magus Meedi . . .

keerutus. Raske on öelda, kas see on viljakas või viljatu vaevanägemine, ainult niipalju on teada, et foxi-samme muudetakse uuemal ajal sama lihtsalt kui riigikogus seadusi: ühest saali seinast teise jõudes on juba sündinudki „põhjalik“ uuendus.

Nii on saabund kevade. Peaegu kellegistki märkamata, kellegi poolt suurt kära tegemata. Viimased pingutused eksamitega — kel jäädavalt, kel mitte, elu siirdub seinte vahelt välja avarusse. Talvise töö lõppakordina tuleb toime kevadine kommerss ja väljasõidud rohe-

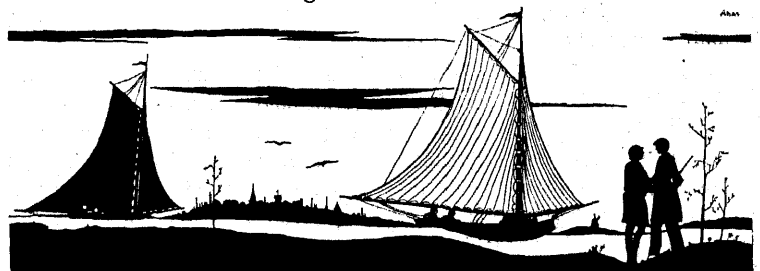
lisse. On mehi, kes noist toiminguid võtavad osa sellise innuga kui teine käib lauakirikus. Leidub ka neid igavesi

„tõetsijaid“, kelle palavamaks südamesooviks on näha kommersseerivate sõprade „ärakukkumist“, kuid mis iial ei õnnestu sel traagilisel põhjusel, et neil enesest tuleb alla vanduda esimestena . . .

Rebaste perre on seks ajaks aetud tugevad talvad — kellest on saanud värskes burš, kellest mitte — saatuse teed on segased.

Kõrgelt käivad kevadised veed. Ja unustamatud on vaiksed õhtutunnid, mis mööduvad kiikudes Emajõe voogudel. Sadandeid sõidukeid liigleb roheliste kallaste vahel ning kaugemale kõlavad tuttavad viisid meie unistuste kodumaast . . .

—y.

All orus säääl, kus õöpik on . . .

„koolitlaste“ üleproduktioonist, mitte kunagi aga „haritlaste“ omast. Suurem osa ülikoolist voolavast noorusel on puuduliku ettevalmistuse ja arenguga; praeguse elu tempo juures pole nad isikuks arenenud ega suudagi areneda; nad jäävad lihtsalt koolitlasteks ja sellasteni rohelisteks. Pealegi on suurem osa neist alles esimese põlve intelligents, mis iseendast iseloomustab nende arengu eeldusi.

Ja ma usun, paljud kannatavad palju rohkem endi sisimate lahkkelide ning

rääkida maa keskkoolidest! Ja selle tulemus? Täna sel päeval, s. o. kuus aastat hiljem on neist 34-ast ülikooli lõpetanud 11, lähema paari aasta jooksul võib loota veel lõpetajaid kümnest, ent 13 ei lõpeta ülikooli iialgi. Siin peab arvesse võtma, et meie kool — ja koolis just meie klass — oli üks paremaid. Üldiselt on aga hiilgav lagajärg, kui ülikooli astujaist lõpetab 30–40%.

Ja veel üks kaalufluus. Meie, tolle-aegsed õpilased, olime hingeliselt seotud endisaja vaimuilmaga, meil olid kujunenud teatud vaated, teatud eesmärk ning usk; olime tunda saanud sündet, ja meie hinges tärkas igatsus parema järgi. Nüüd tuli vaid osalt ümber õppida, uuesti ehitada kindlasti rajatud alusele. Meie olime tugevad ja värsked, kuigi silumata. Kui osa meist langes pärastises elus — ülikoolis — reast välja, siis olid selle põhjuseks langeja seesmine maailm ja pärastised olud.

Ent nüüd? — Ma tuln peale viie-aastasest äraolekut uuesti Tallinna ja lähis-kevadistele koolide spordiõistlustele Tõesti, ma kokkusin. Kas pidid need

Arno Matteus

— dipl. arhitekt, kunstnik omal alal. Ehitab ja ehitab . . .

Evald Mägi

— esimene õppurtappur, pataljoni üllem vabadussõjast tänaseni; keemik, tehnik, burš, perekonnaisa etc. etc.

Ilmavaatelisi elemente kaasaegsest üliõpilaskonnast.

Meil on tekkinud omapärane klass inimesi, n. n. „intelligent tööta-töölisi“; nende traagika pole kergem kui Turgenjevi liigsetel inimestel. Pole midagi painajamat kui teadmine, et sa oled liigne, et sa millekski ei kõlba, et keegi ei tunne su järgi tarvidust.

Ühest küljest on olnud süüdi: koolilasi on palju, ameteid aga vähe ja tasu väike; teisest küljest ollakse kivilinenud vanas eelarvamuses ametite ning elukutsete kontingendist, sellest mis sobib haritlasele, mis mitte. Ent see kontingent on küllastunud, oma „seisusest“ alamaile laskuda aga ei sõandata.

Tõeliselt on meil küllalt kohti, kus edaspidi peaks figureerima kõrgema haridusega isik, kuid praegu asub seal mõni self-made-man. Ükskord peame niikaugemale jõudma, et kas või kõik valasekretäridki oleks juriidilise haridusega isikud; muidugi peavad siis ka nende palgatingimused paranema. Samuti teistel erialadel.

Ent kõige olulisem moment praeguse olukorra juures on; võib kõnelda küll

ebakooskõlade kui väliste tingimuste mõjul. See on kurb, sest kannatus väliste tegurite mõjul õijstap ning tervendab, seesmiste lahkkelide mõjul aga rikub ning määndab. Seda ei suuda nad ise kõrvaldada, sest selleks peaks nad ju haritlased olema!

Milline massiline ja kriitikata tung oli ülikooli vabariigi algaastail, selgitagu väike näide. Meie kooli — mis on paremaid Eestis — lõpetas tol korral 34 õpilast. Neist läks ülikooli — 34, s. o. 100%. Ja ma pean ütlema: 80% neist olid puuduliku arenguga, et haritlaseks saada; endistes oludes poleks nad mõelnudki ülikooli astumisest. Mis siis veel

Aleksander Univer

— jahvatab palke ja jahu; vanem õigusteaduse üliõpilane, kavatses ülikoolist järele kuulama minna eksamite tähtpäevi.

olema meie noored, kes askeldasid platsil! Kuhu oli kadunud nende nägudelt rõõmu ja värskuse ilme? Või olid sportidupoole kõige mannetumad kokku aetud?

Midagi on siin mäda. Ma ei tea hästi, milles viga peitub, ent hirmus on, et määndumine saab nüüd ajal alguse juba keskkoolis. Mõelgu kõige selle üle meie pedagoogid, ja põhjalikult! Ent kas pole meie häda selles, et meil puuduvad kohtased pedagoogid — kodus ja koolis —, kellel oleks usku ja vaimustust. Kuis saab olla artiks, kui vajatakse ise arsti. Mõistke kord, et ei kasvatata sõnadena, vaid hingejõuga.

Ütleme, ka see noorus läheb ülikooli, mis teeb ta seal? Ideid tal pole, ta läheb ülikooli, et karjääri teha või lihtsalt sellepärast, et muud paremat ülesannet ei leidu. Ent karjääriks on teed suletud, langeb ära seegi fillukene eesmärk. Kui puudub eesmärk ja usk, ja inimene tunneb, et ta ei leia endale õiget kohta elus, siis läheb ta iseendale raskeks kanda. Peab pagema iseenda eest — sellest ka liialdused meelelistes lõbudes ja elumaitsemises, mida nii mitmet-setmet sorti.

Siiski, praeguste olude juures võiks need pahed suuremaki olla kui nad tegelikult on. See mõõdukus pahelikkuses on minu arvates vaid sellest, et inimesed on liiga väsinud ja fülpinud elust, et pahe-deski elujõudu avaldada. Ent seda hulleml!

Kõige kergemini langevad noored, kes tulevad linnast, maamehed on siin-keed ja tugevad, võtab aega, et neid murda; kuid sageli tabab saatatus ka neid. Tihti on maal, isakodus farvidus pärija järgi, koht läheb võõrastele, pärija aga hävineb linnas asjata. Ja ometi igatseb maa haritlasi.

Arvan, palju peitub selles, et isik ja ühiskond ei ole veel uute oludega kohanenud ja endale uue elusuhtumise loonud. Ent kord tuleb ka see aeg, seda tagab eesti visa ning tugev tõugu.

Tõsi, meie oleme vaesed, elu on raske, ent see pole kõige peapõhjus, peapõhjus on, et me olemé vaesed hinge hariduse ja usu poolest, rahvas on haige.

Kõik oleme saavutanud, millest minevik on unistanud, kuid nüüd näib kui ei saudaks me vabadust taluda ja nagu oleks me iseendale rängad kanda. Vahest mõtted koguni, kas poleks parem, kui saatust veeretaks uuesti rahva

teele raskusi ja võitlust, siis astuks tegeusse ehk eesti jonn ja rahvas ajaks selgroo lõplikult sirgeks; siis oleks vaimustav eesmärk, mis köidaks mõistuse ja tunded ühiseks võitluseks.

Peab ootama kuni sureb välja see viril põlv ja tuleb uus, tugev ja usuga ellu. Igatahes ei ole uue põlve kaassünnitajaks praegune üliõpilaskond enamikus, see sureb jäljeta kui varavalminud viil.

Elu teab kõige paremini, kelle talaseb enda kandjaid sünnitada. Arvan, et praegune alasuundivus on normaalne, ja mõttetu on seda propagandaga parandada. Sünnitab see, kes tunneb farvidust lapse järgi, s. o. tugev, terve instinktiga inimene, ei maksa põhjustada selleks jõuetut ning rikutut, kes jätkaks vaid endasarnast tõugu. Nii soaksime kaasaajast paremini üle.

S. O.

P.S. Kirjufis käib aja kohta, mil viibisin ise ülikoolis, s. o. umbes aasta tagasi. Ei usu, et selle ajaga palju oleks muutunud, kuigi juba tol ajal oli märgata tervenemise sümptoome.

S. O.

Akadeemiline kroonika.

Eksmatrikuleerimine.

Sügissemestri eksmatrikuleerimiskoosolekul on ülikooli valitsuse poolt 174 üliõpilast eksmatrikuleeritud õppemaksu mittemaksmise pärast käesoleval poolaastal ning 315 üliõpilast üliõpilaste nimekirjast kustutatud, kes käesoleval semestril õppimisele ei ole ilmunud ega sellest ülikoolile teatanud.

Seega on sügissemestril eksmatrikuleeritud kokku ligi pooltuhat (489) üliõpilast.

Rektori ja prorektori valimised.

Novembril 1925. a. ülikooli vallmiskogu poolt valitud ja haridusministri poolt 1. det. 1925. a. arvates ametisse kinnitatud ülikooli rektori ja ühe prorektori (prof. J. Köpp) ametiaja kestus lõpeb 1. det. s. a.

Sellepärast tuleb ülikooli seaduse par. 24—27 alusel rektori ja ühe prorektori valimine ette võtta juba käesoleval kuul

ning ülikooli valitsus on selleks hakanud tarvilikke eeltöid tegema.

Ülikooli seaduse par. 24 põhjal valib rektori ja prorektori ülikooli valimiskogu. Viimasest võtavad osa: otsekohele kõik professorid, dotsendid ja raamatukogu juhataja, ning esitajate kaudu teised õppejõud (teaduslikkude õppeülesannete täitjad, eradotsendid, prosektorid, astronoom-observaator, eriainete õpetajad ja keelte lektorid), kusjuures viimaste poolt iga täle või algava viie kohta üks esindaja valitakse teaduskondade kaupa sellekohastel koosolekutel.

Rektori ja prorektori valimised ise sünnivad arvatavasti novembrikuu teise poole alul.

Koosolekuid ja aastapäevi.

Prantsuse õhtu.

Prantsuse saatkonna ja Tartu Prantsuse Teadusliku Instituudi poolt korraldati kolmapäeval, 7. novembril ülikooli aulas kõnekoosolek Pariisi üle.

Esinesid kõnedega professorid-prantslased L. Ruchaud ja L. Villecourt.

Prof. Uluotsa uurimused Poola arhiivides.

4. novembril esines prof. J. Uluots ülikooli peahoones akadeemilise õigusteadlaste seltsi referaat-koosolekul ettekandega agraarolude ümberkorraldamisest poola ajal Eestis. Prof. J. Uluots andis pika ja huvitava ülevaate toleaeagsest maakorraldusest ja selle ajaloolisest arengust ning lõpuks pärisrahva seisukorrast nii vasalli- kui ka riigimail.

Tähtsamateks allikateks nimetatud aine käsitlemisel on maa kadastrid, mida nimetati ka revisjonideks ja inventario-deks. Rohkesti materjali selle ajajärgu kohta pakub Varssavi peaarhiiv ja Poola rahaministeeriumi arhiiv. Prof. J. Uluotsal oli 1927. a. suvel võimalus leida vaid arhiivide läbi vaadata ja tarvitada materjali teaduslikuks uurimuseks. Eriti hea ja üksikasjalik on materjal, mis arhiives poolaegse Lõuna-Eesti maakorralduse kohta. Käviks puuduvad aga seal tähendused Lõuna-Eesti kohta enne poola aega.

APS'i 8. aastapäev.

Pühapäeval, 4. novembril pühitses Akadeemiline Põllumajanduse Selts oma 8. aastapäeva.

Aastapäeva puhul oli korraldatud A. P. S.'i liikmeile ja külalistele õhtul üliõpilasmajas lõbus koosviibimine.

Teaduslikud stipendiaadid.**Mag. phil. A. Arni**

kinnitati veel üheks aastaks edasi diplomitud edasiõppijaks kirjanduse alal. Hra Annil on valmimas doktori-väitekirja.

Õigusteaduskonnas

diploomitud edasiõppijateks kinnitati ülikooli valitsuse poolt edasi Hugo Vihaletim kriminaalõiguse alal ja Heino Melleski tsiviilõiguse alal.

Didakt.-metoodilised seminarid.**Ülikooli valitsuse ülesandel**

annavad õpetust käesoleval õppeaastal did.-metoodilises seminaris: lektor J. Veski — Eesti keele meetoodika, 4 t., prof. H. Mutschmann — uute keelte meetoodika, 4 t., õpetaja J. Adamsoni — ajaloo meetoodika, 2 t., eradotsent V. Freymanni — filosoofia propedeutika meetoodika 1 t. näd.

Ajaloo did.-metoodilise seminari juhataja

cand. hist. Johannes Adamsoni valiti Tartu reaalgümnaasiumi direktoriks.

Dotsendid.**Prof. S. Loewe lahkumine.**

Farmakoloogia korraline professor, dr. med. Siegfried Loewe lahkus ülikooli teenistusest.

Naisarst E. Käer arstiteaduskonna õppejõuks.

Professor. S. Loewe lahkumisega jäi farmakoloogia õppetool vakanseks ning see kuulutati teaduskonna poolt vabaks.

Sel puhul otsustas arstiteaduskond teha farmakoloogia vanemale assistendile drnd. Elise Käerile ülesandeks lugeda käesoleval poolaastal 2-te nädalatunnilist lühendatud kursust eksperimentaal-farmakoloogia üle.

Drnd. Elise Käer omandas keskkoolihariduse Tartus, lõpetades a. 1919 Tartu kooliõpetajate ühingu vene gümnaasiumi, mille järele astus Tartu ülikooli arstiteaduskonda. Viimast arsti astmega lõpetanud, tegutses E. Käer kauemat aega

farmakoloogia alal assistendina. Tema on esimene naisarst, kes arstiteaduskonnas õpetust annab.

Drnd. E. Käer on ka üliõpilaskonnas hästi tuntud ja lugupeetud isik, olles kauemat aega Edustuse liikmeks esmalt organiseerumate, hiljem seltside rühmast. Ta oli üliõpilaskonna välistoimkonna juhatajaks ja esindas korduvalt meie üliõpilaskonda välismail.

Drnd. E. Käer kuulub E. N. Ü. S-i.

Ülikooli aastapäev läheneb.

Ülikooli aastapäeva pidustuste korraldavas toimkonda on valitud professorid J. Köpp, K. Konik ja J. Uluots.

Ülikooli lõpetasid

ning omandasid vastavad lõpudiplomid: põllumajanduskonnas — Oskar Soplepmann (cum laude), filosoofiateaduskonnas: Ksenia Dormidontova-Beschaniitski (slaavi filoloogia), Magdalene Ehrenwert (ajalugu), Maria Priidemann (Eesti keel), Hans Schmidt (Eesti keel, Eesti ja üldine kirjandus), Konstantin Vannik (üldine ajalugu); matemaatika-loodusteaduskonnas: Hildegard Hain (keemia), Otto Kraav, Theodor Kraav, Ermil Maalmann (matemaatika), Herbert Muschinek (matemaatika), Elvine Piiper (zoologia), Paul Egon Prüller (Brüller) (matemaatika), Aleksander Sprantzmänn (füüsika), Joh. Talts (botaanika), Ado Timpmann, Artur Virro (matemaatika), Felix Wittlich (keemia).

Arstiteaduskonda lõpetasid ja omandasid arstidiplomid järgmised üliõpilased: Oskar Hindberg, Selma Kask, Boris Kinder, Reinhold Käbin, Felix Johannes Leesik, Elise Marie Rosenblatt, Hilja Saar (sünd. Ostra), Märt Viira ja Artur Rudolf Tammark.

Õigusteaduskonda lõpetasid stud. jur. Anton Hermann ja stud. rer. merc. Jefena Tarassenkova.

Stipendiumid erisummadest.**Kindr. Laidoneri nim. kapitalli komitee**

stipendiaatideks on kinnitatud stud. med. T. Laanus, stud. jur. Vold. Aamisepp, Hans Koovit, Gustav Adamson, Karl Soonberg, stud. phil. Aleks. Kalmet, stud. agr. Ervin Nõmmera, Adolf Keremann, Aleks. Kristjan ja Bernh. Kullak.

Stipendiumi suurus 30—40 kr. kuus.

Põlluministeeriumi ped.stipendiumi saajateks kinnitati ülikooli valitsuse ettepanekul stud. agr. Rudolf Müllerhof, Artur Rööp ja stud. A. Kaal.

Tallinna linnavalitsuse stipendium määrati järgmistele üliõpilastele: stud. jur. Nik. Kondrat, stud. phil. Linda Hammermann, Glafira Teder, Gretchen Trimm, Hilda Uska, Alide Vendt, stud. math. Victor Arak, Annette Kuiv, Aleksander Kurkssov, Boris Lindquist ja Elvire Seidmann.

Üliõpilasorganisatsioonidest.**Likvideerunuks tunnustati**

Saksa naisüliõpilaste ühing. Värvid: must-valge-punane-sinine. Likvideerimise põhjus: liikmete kahanemine.

Kaks üliõpilasorganisatsiooni ühinenud.

Ülikooli juures seni tegutsenud „Societas Vicinia“ ja korp. „Vigilia“ on ühendatud ühiseks organisatsiooniks nime all korp. „Vicinia“, millel on korp. „Vigilia“ värvid (sinine-violett-heleroheline) välismärgiks.

Uus üliõpilasorganisatsioon.

Ülikooli valitsuse poolt registreeriti üliõpilaskoondus „Vainola“ põhikiri, mille ülesandeks on peaaesjalikult Eesti rahva muinasajast huvitatud üliõpilaste koondamine ja unustusse jäänud rahvakommete elustamine oma liikmete keskel.

Koondusel on välismärgiks müts ja lint värvides: must (põhivärv), valge ja rukkilillesinine.

**Edustuse koosolek
19. okt. 1928. k. 21.**

Koos 23 esindajat.

Juhatab esimees ksv. A. Treufeldt. Protokollib kirjatöimetaja ksv. A. Maandi.

Päevakorras: 1) protokoll, 2) suvise tegevuse aruanne, 3) välisesindajate aruanded, 4) valimised, 5) jooksuvaid asju.

Eelmise koosoleku protokoll.

Protokollit kohta üldine rahulolematuse. Avaldatakse järgmisi mõtteid ja parandusi.

Ksv. Mägi. Eelmise koosoleku protokoll tuleks algusest lõpuni parandada, sest ta ei vasta sugugi koosoleku käigule.

Ksv. Seeman. Protesteerin sõnade vastu, et: „eelarve on viibind sellepärast et välistoimkond ei esitand oma eelarvet,“ viibimise põhjustasid ka muud asjaolud.

Ksv. Evert. Eelmise koosoleku protokoll ei vasta tõele. Esitan järgmised parandused. Ksv. Häussler tähendas, et üliõpilasköögis on hinnad kallimad kui kuskil mujal. Ksv. Mägi tähendas, et sääraseid väljendused on alatud. Edasi: ksv Mägi ütles, et vabandab, siis, kui kav. Häussleri väited üliõpilasköögi kohta ei ole sihilikud

Ksv. Mägi. Kui asjaosalistest kõneldakse või kui nemad kõnelevad, siis ei tohiks nad olla protokollijaks, kuna nad ei suuda olla erapooletud.

Ksv. Kull. Põhimõtteliselt selle vastu olla ei saa, kuid tehniliselt on see läbiviimatu. Protokolliljal muntuks sõnavõtmine võimatuks.

Ksv. Evert. Kui on tähtsamad vaieldused, siis peaks protokollima protokollija sõnavõtmisel keegi teine, kuid vähemate sõnavõtmiste korral ei ole see vajalik.

Protokoll kinnitatakse tehtud parandustega.

Suvised tegevuse aruanne.

Juhatus suvise tegevuse aruande esitab ksv. Treufeldt, märkides järgmisi momente.

1) Kavatsusel olnud Soome-Eesti-Ungari üliõpil. päevad jäid tehnilistel põhjustel pidamata. 2) Üliõpilaskond võttis osa kindralkonsul Fagreus'e poolt annetatud Gustav. Adolphi mälestussamba avamisest, asetades sambale pärja. 3) Üliõpilaskonna tervitusrongikäigust riigivanema ja riigikogu esimehe juure laulupeo ajal võttis osa 1075 kaasvõitlejat ja vilistlast. Laulupeo korrapidajaiks andis ül-kond 250 kaasvõitlejat. 4) Saadeti delegaat CIE X kongressile Pariisi. 5) Korraldati Tartu ja Tallinna Tehnikumi üliõpilaskonna vaheline lawn-tennise võistlus. Võistlusi subsideerisid mõlemad ül-konnad aineliselt. 6) Dr. F. R. Fählmanni hausasambale asetati selle avamisel pärg. 7) Laekahoidja on töötanud välja uue arvepidamiskorra. 8) Üliõpilaskonna põhikiril on antud lektor Veskile keeleliseks parandamiseks. Peale seda läheb ta paljundamisele, kusjuures on kavatsus lisandada talle ka prantsuskeelne tõlge.

9) SELL keskbüroo tegevus on olnud intensiivne, kevadel vastu võetud resolutsioon on püütud teostada. On asutud ka SELL-i väljaannete ilmutamisele, kuid raskusi teevad praegused trükiolud.

Välisloimearuande esitab ksv. Seeman. Toimikond on tegelenud peamiselt välisekskursioonide vastu võtmisega. Eestist on välja läinud ainult üks ekskursioon — Lääne-Euroopasse. Ettevalmistusel on ekskursioon Riiga.

Majandustoimikonna aruande esitab ksv. Mägi. Toimikond on teostanud söögisali remondi, mille peale välja antud kr. 200. — Suve jooksul on koostatud ka toimikonna kodukorra projekt.

Juhatuses kui ka toimikondade aruanded kinnitatakse.

Välisesindajate aruanded.

Ksv. Seeman. CIE kongressi esindaja aruande paljundamine võttis oma pikkuse tõttu palju aega, mispärast jõudis esindajale liig hilja kätte. Et sellega pole suudetud veel tarvilikult tutvuda, teen ettepaneku see edasi lükata järgmisele koosolekule.

Ettepanek võetakse vastu.

Ksv. Kolk esitab Põhjamaade üliõpilaste kongressi aruande. Sellest selgub, et Eesti osavõtt oli mõeldud külalisena. Päevade kavad koosnesid peamiselt pidustusest ja ettekankeid. Peale Eesti võtsid sellest osa Läti ja Leedu üliõpilaskonna esindajad. Vastuvõtt oli väga sõbralik.

Kõneall oli ka üliõpilaskondade vaheline läbikäimine, kusjuures tungivalt sooviti, et see ikka elavamaks peaks muutuma. Arutati ka üliõpilaste ekskursioonide korraldamist, kus selgus, et rootslased pooldavad rohkem väiksearvulisi ekskursioone. Kõneall olid veel üliõpilasvahetuse ja sportlike ettevõtete korraldamisküsimused. Pooldati mõlemate küsimuste lahendamist ja teostamist. Huvi baltiriikide vastu näis olevat õieti elav.

Valimised.

Ksv. Treufeldt. Valimisele tuleb 18. novembril s. a. Riias peetav SELL-i konfereentsi delegatsioon. Seni

pole veel päevakorda saadetud, mistõttu seda tänasel koosolekul ei saa arutusele võtta.

Teeb ettepaneku SELL-i konfereentsile saata 5-liikmeline delegatsioon. Ettepanek võetakse vastu.

Koosolekul selgub, et on veel valimata keskbüroo liikmed. Selleks valitakse ühel häälel Edustuse esimees ja välisloimearuande juhataja. Nende valimiseks langeb valitavate delegaatide arv kolmele. Valitakse ühel häälel kaasvõitlejad H. Evert, H. Raudsepp ja E. Kull. Kandidaatideks kaasvõitlejad V. Adams, O. Leesment ja A. Mägi.

Ksv. Treufeldt teeb ettepaneku: 1) eelarves ette nähtud Budapesti konfereentsi kulude summa üle kanda Riia konfereentsi kuludeks, milline ettepanek vastu võetakse, 2) kuna delegaatidel on kongressil palju tööd, delegaadi volitused anda ka SELL-i keskbüroo asjaajajale, kulude kokkuhoiu mõttes — ka see ette võetakse vastu.

Läbirääkimised.

Ksv. Treufeldt teeb teatavaks, et Edustusest on lahkunud ksv. J. Ramm, kelle asemele on kutsutud ksv. E. Sahkenberg.

Ksv. Evert. Tuleks vastu võtta Edustuse töökava täielikumal kujul kui seda oli kevadine. Millised kavatsused on selles asjas juhatusel? Täielikum töökava oleks ses mõttes vajalik, et midu ei tea, mis tuleb arutusele käesoleval istangijärgul. Teiseks saaks siis ka jälgida, kuidas täidab juhatus tegevuskavas ette nähtud ülesandeid ja küsimusi. Teen ettepaneku, et juhatus esitaks täpsema ja konkreetsema tegevuskava juba järgmiseks Edustuse koosolekuks, saates selle tutvumiseks juba varem koju kätte.

Ksv. Treufeldt. Juhatusel ongi juba seesugune kavatsus. Kava esitatakse järgmisel koosolekul. Mis puutub selle paljundusse, siis on see küsitav, kuid juhatus püüab siingi teha, mis võimalik.

Ksv. Everti ettepanek võetakse vastu.

Koosolek lõpeb kell 23,40.

Vastutava korrektoori lugese-erinumbri toimetaja J. Viik.

Joonised Ed. Ahas'ilt.

Vastutav ja peatoimetaja: Ed. Roos. Toimetuse sekretär: V. Adams. Liikmed: H. Raudsepp, A. Marmor.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Trükkikoda Ed. Bergmanni Tartus

MOE-, PUDU- ja PESU'ARI VENN. LEPP

**Tartus,
Kaubahoov nr. 2 :: Kõnetr. 4-81.**

✱

Alaliselt suur valik:

värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemaid, sildikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester. ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-,pudu- ja pesukaupu.

✱

Vihmavarje. :: Jafutuskeppe.

**Villast lõnga rohkeis värves.
D. M. C. ja C. B. käsitööniite.
Võimlemise- ja hommikkingi.**

**Igasugune korralik auruga
riietevoitmine.**

Müük suurel ja väikesel arvul.

Üliõpilastele 5-10% hinnaalandust!

VÄRSKE JA LÕBUS MEELEOLU

tudengite organisatsioonide peoõhtutel ja olengutel on ainult
siis, kui nende laual ei puudu

E. T. K.

» SÕSTRA- JA ÕUNAVEINID «

ning maitsvad suupisted:

E. T. K. kilud ja E. T. K. sprotid.

Oma headuse poolest on need kaubad saanud
kõikide üldtunnustuse. **[NÕUDKE IGALT POOLT.]**

★

Pealadu: E. T. K.

Tallinn, Lai t. 39/41.

(Eesti Tarvitajate Keskühisus.)

Haruladu Tartus, Maarjamõisa tänav nr. 21.

Inglise kalevi äri
S. PALEY
LONDON

Tallinna osakond
Viru nr. 23

★

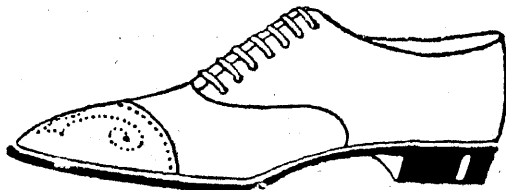
Soovitab suures valikus praegu
Inglismaalt kohale jõud-
nud moodsamais mustreis üli-
konna-, palitu- ja smokingi-
riideid.

ÜLIÕPILASTELE HINNAALANDUS.

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tartus, Küüni t. 4.

Soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täie-
liku vastutusega töö eest.

Kellakauplus ja parandustöökoda

J. VÄRK Promenadi t.
nr. 9.

Soovitab:

paremate Schveitsi vabrikute seina-, laua-, tasku-
ja käekellasad; kella õige käigu kui ka headuse eest
täielik vastutus. Paranduseks võetakse kõiksugu aja-
näitajad kellad. Kuld ja hõbe parandustööd ja
tellimised, töö tehakse asjatundlikult, hästi ja
odavasti.

Hind 35 senti.